

Hemliga tvångsmedel mot allvarliga brott

Sammanfattning

I betänkandet behandlas proposition 2013/14:237 Hemliga tvångsmedel mot allvarliga brott och elva motionsyrkanden som väckts med anledning av propositionen.

Utskottet ställer sig bakom de förslag som lämnas i propositionen och avstyrker motionerna.

Förslagen innebär att bestämmelserna i de tidsbegränsade lagarna om hemliga tvångsmedel görs permanenta med bl.a. följande justeringar:

- Tillstånd till hemlig rumsavlyssning ska kunna ges även vid utredning av spioneri och s.k. statsstyrkt företagsspioneri.
- Förutsättningarna för att använda hemliga tvångsmedel i syfte att förhindra brott ändras. Om en påtaglig risk för brottslig verksamhet av vissa slag kan knytas till en organisation eller grupp ska tvångsmedel kunna användas mot någon som tillhör eller verkar för organisationen eller gruppen, om han eller hon kan befaras medvetet främja den brottsliga verksamheten.
- Åklagaren ska i undantagsfall kunna fatta tillfälliga beslut om andra hemliga tvångsmedel än hemlig rumsavlyssning.

I propositionen lämnas också vissa förslag som syftar till att stärka rättssäkerheten och integritetsskyddet. Bland annat föreslås att

- förbudet mot att avlyssna vissa samtal utvidgas
- de brottsbekämpande myndigheternas användning av hemlig rumsavlyssning och preventiva tvångsmedel som huvudregel ska omfattas av regeringens årliga redovisning till riksdagen om användningen av hemliga tvångsmedel
- möjligheten tas bort för domstolen att fatta beslut om hemliga tvångsmedel utan att ett offentligt ombud har medverkat.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2015.

I betänkandet finns fem reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Bakgrund	5
Propositionens huvudsakliga innehåll	6
Utskottets överväganden	8
Lagstiftning om hemliga tvångsmedel mot allvarliga brott	8
Gällande rätt	8
Propositionen	13
Tidigare och pågående arbete	16
Motionerna	17
Budgetpropositionen för 2015	18
Konstitutionsutskottets yttrande	18
Justitieutskottets ställningstagande	19
Regeringens årliga skrivelse till riksdagen om användningen av vissa hemliga tvångsmedel	21
Bakgrund	21
Propositionen	22
Motionen	22
Utskottets ställningstagande	22
Reservationer	24
1. Hemlig rumsavlyssning, punkt 3 (V)	24
2. Tidsbegränsad giltighet för lagstiftning om hemliga tvångsmedel, punkt 4 (V)	24
3. Förutsättningar för användande av hemliga tvångsmedel m.m., punkt 5 (SD)	25
4. Frågor om integritetsskydd, punkt 6 (V)	26
5. Regeringens skrivelse till riksdagen om hemliga tvångsmedel, punkt 7 (V)	27
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	28
Propositionen	28
Följdmotionerna	28
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	30
<i>Bilaga 3</i>	
Konstitutionsutskottets yttrande 2014/15:KU2y	62

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Avslag på propositionen

Riksdagen avslår motion

2013/14:Ju32 av Maria Ferm och Agneta Börjesson (MP) yrkandena 1 och 3.

2. Regeringens lagförslag

Riksdagens antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i rättegångsbalken,

2. lag om ändring i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.,

3. lag om ändring i lagen (2014:589) om ändring i lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll,

4. lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål,

5. lag om ändring i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott,

6. lag om ändring i lagen (2012:279) om ändring i lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet,

7. lag om ändring i kameraövervakningslagen (2013:460).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:237 punkterna 1–7.

3. Hemlig rumsavlyssning

Riksdagen avslår motion

2013/14:Ju31 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 4.

Reservation 1 (V)

4. Tidsbegränsad giltighet för lagstiftning om hemliga tvångsmedel

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Ju31 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 1 och

2013/14:Ju32 av Maria Ferm och Agneta Börjesson (MP) yrkandena 2 och 6.

Reservation 2 (V)

5. Förutsättningar för användande av hemliga tvångsmedel m.m.

Riksdagen avslår motion

2014/15:39 av Kent Ekeröth och Adam Marttinen (SD).

Reservation 3 (SD)

6. Frågor om integritetsskydd

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Ju31 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 2 och

2013/14:Ju32 av Maria Ferm och Agneta Börjesson (MP) yrkandena 4 och 5.

Reservation 4 (V)

7. Regeringens skrivelse till riksdagen om hemliga tvångsmedel

Riksdagen avslår motion

2013/14:Ju31 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 3.

Reservation 5 (V)

Stockholm den 20 november 2014

På justitieutskottets vägnar

Beatrice Ask

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Beatrice Ask (M), Annika Hirvonen (MP), Elin Lundgren (S), Krister Hammarbergh (M), Arhe Hamednaca (S), Kent Ekeröth (SD), Susanne Eberstein (S), Johan Hedin (C), Petter Löberg (S), Adam Martinen (SD), Johan Pehrson (FP), Linda Snecker (V), Andreas Carlson (KD), Lawen Redar (S), Sanne Eriksson (S), Pia Hallström (M) och Ellen Juntti (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I proposition 2013/14:237 Hemliga tvångsmedel mot allvarliga brott föreslås att bestämmelserna i de tidsbegränsade lagarna om hemliga tvångsmedel görs permanenta med vissa justeringar.

Förslaget till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Lagförslaget finns i bilaga 2. Lagförslagen har granskats av Lagrådet.

Med anledning av propositionen har elva motionsyrkanden väckts. Förslagen i motionerna återges i bilaga 1.

Justitieutskottet har gett konstitutionsutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och följdmotionerna. Konstitutionsutskottet lämnade den 4 november 2014 ett sådant yttrande. Yttrandet finns i bilaga 3.

Bakgrund

Lagen (2007:978) om hemlig rumsavlyssning och lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott trädde i kraft den 1 januari 2008 och gavs då en begränsad giltighetstid till utgången av 2010 (prop. 2005/06:178 och 2006/07:133, bet. 2007/08:JuU3, rskr. 2007/08:11 samt prop. 2005/06:177 och 2006/07:133, bet. 2007/08:JuU3, rskr. 2007/08:11). Giltighetstiden för lagarna har förlängts vid tre tillfällen (prop. 2009/10:119, bet. 2009/10:JuU26, rskr. 2009/10:263, prop. 2011/12:22, bet. 2011/12:JuU12, rskr. 2011/12:121 och prop. 2012/13:180, bet. 2013/14:JuU7, rskr. 2013/14:38), och de gäller nu till utgången av 2014. I lagarna regleras de brottsbekämpande myndigheternas möjlighet att använda hemlig rumsavlyssning vid förundersökning i brottmål respektive tvångsmedel för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott.

Lagen (2008:854) om åtgärder för att utreda vissa samhällsfarliga brott trädde i kraft den 1 januari 2009 och gavs då en begränsad giltighetstid till utgången av 2012 (prop. 2007/08:163, bet. 2008/09:JuU3, rskr. 2008/09:6). Lagens giltighetstid har förlängts vid två tillfällen, och den gäller nu till utgången av 2014 (prop. 2009/10:119, bet. 2009/10:JuU26, rskr. 2009/10:263 och prop. 2012/13:180, bet. 2013/14:JuU7, rskr. 2013/14:38). Lagen ger utökade möjligheter till tvångsmedelsanvändning vid förundersökning angående vissa i lagen angivna brott som anses särskilt samhällsfarliga.

Lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet trädde i kraft den 1 juli 2012. Lagens 3 §, som ger de brottsbekämpande myndigheterna en möjlighet att hämta in uppgifter om elektronisk kommunikation i syfte att upptäcka, förebygga eller förhindra vissa brott inom Säkerhetspolisens ansvarsområde, gavs en begränsad giltighet

till utgången av december 2013 (prop. 2011/12:55, bet. 2011/12:JuU8, rskr. 2011/12:212). Paragrafens giltighetstid har därefter förlängts och gäller nu till utgången av 2014 (prop. 2012/13:180, bet. 2013/14:JuU7, rskr. 2013/14:38).

I juni 2010 fick en särskild utredare i uppdrag att utvärdera hur de tre tidsbegränsade lagarna har tillämpats och analysera om regleringen av hemliga tvångsmedel för särskilt allvarlig eller annars samhällsfarlig brottslighet bör förändras i något eller några avseenden (dir. 2010:62). Syftet med uppdraget var att ta slutlig ställning till lagarnas fortsatta giltighet och utformning. Utredningen antog namnet Utredningen om vissa hemliga tvångsmedel (Ju 2010:08). Genom ett tilläggsdirektiv i februari 2012 fick utredningen även i uppdrag att analysera vissa frågor om Säkerhetspolisens behov av att i underrättelseverksamhet kunna hämta in uppgifter om elektronisk kommunikation (dir. 2012:9). Utredningen redovisade sitt uppdrag i dessa delar i delbetänkandet Hemliga tvångsmedel mot allvarliga brott (SOU 2012:44) i juni 2012. Betänkandet har remissbehandlats.

Den 1 januari 2015 kommer Rikspolisstyrelsen och de 21 polismyndigheterna att ombildas till en myndighet (prop. 2012/13:1 utg.omr. 4 s. 47 f., bet. 2012/13:JuU1, rskr. 2012/13:139) samtidigt som Säkerhetspolisen inrättas som en fristående myndighet (prop. 2013/14:1, utg.omr. 4 s. 52 f., bet. 2013/14:JuU1, rskr. 2013/14:97). Polisorganisationskommittén överlämnade den 28 november 2012 betänkandet En sammanhållen svensk polis – Följdändringar i författningar (SOU 2012:78). Huvuddelen av kommitténs förslag behandlades av justitiekottet under våren 2014 (se prop. 2013/14:110, bet. 2013/14:JuU23, rskr. 2013/14:262). Eftersom lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott upphör att gälla vid utgången av 2014 behandlades dock inte de av kommitténs förslag som rör den lagen i den nämnda propositionen. Dessa förslag behandlas i stället i detta lagstiftningsärende.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att bestämmelserna i de tidsbegränsade lagarna om hemliga tvångsmedel görs permanenta med bl.a. följande justeringar:

- Tillstånd till hemlig rumsavlyssning ska kunna ges även vid utredning av spioneri och s.k. statsstyrt företagsspioneri.
- Förutsättningarna för att använda hemliga tvångsmedel i syfte att förhindra brott ändras. Om en påtaglig risk för brottslig verksamhet av vissa slag kan knytas till en organisation eller grupp ska tvångsmedel kunna användas mot någon som tillhör eller verkar för organisationen eller gruppen, om han eller hon kan befaras medvetet främja den brottsliga verksamheten.
- Åklagaren ska i undantagsfall kunna fatta tillfälliga beslut om andra hemliga tvångsmedel än hemlig rumsavlyssning.

Regeringen lämnar också vissa förslag som syftar till att stärka rättssäkerheten och integritetsskyddet. Bland annat föreslås att

- förbudet mot att avlyssna vissa samtal utvidgas
- de brottsbekämpande myndigheternas användning av hemlig rumsavlyssning och preventiva tvångsmedel som huvudregel ska omfattas av regeringens årliga redovisning till riksdagen om användningen av hemliga tvångsmedel
- möjligheten för domstolen att fatta beslut om hemliga tvångsmedel utan att ett offentligt ombud har medverkat tas bort.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2015.

Utskottets överväganden

Lagstiftning om hemliga tvångsmedel mot allvarliga brott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag.

Riksdagen avslår ett motionsyrkande med begäran om avslag på propositionen. Riksdagen avslår också motionsyrkanden om att de tidsbegränsade lagarna inte ska göras permanenta, att rumsavlyssning bör förbjudas samt om ändringar av förutsättningarna för att använda hemliga tvångsmedel m.m. Dessutom avslår riksdagen motionsyrkanden om inrättande av en integritetsskyddsmyndighet och om en kriskommission för integritetsskyddet med hänsyn till pågående beredningsarbete inom Regeringskansliet.

Jämför reservationerna 1 (V), 2 (V), 3 (SD) och 4 (V).

Gällande rätt

Hemliga tvångsmedel enligt rättegångsbalken

Bestämmelser om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och kvarhållande av försändelse finns i 27 kap. rättegångsbalken (RB).

Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation innebär att meddelanden som i ett elektroniskt kommunikationsnät överförs eller har överförts till eller från ett telefonnummer eller annan adress, i hemlighet avlyssnas eller tas upp genom ett tekniskt hjälpmedel för återgivning av innehållet i meddelandet (27 kap. 18 § RB). Tvångsmedlet kan sålunda tillämpas på alla former av kommunikation genom elektroniska kommunikationsnät och är tillämpligt på både muntlig och skriftlig kommunikation. Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation får användas vid en förundersökning som rör ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år eller försök, förberedelse eller stämpling till ett sådant brott, om sådan gärning är belagd med straff, samt vid en förundersökning som gäller ett brott med lägre straffminimum, om det kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i två år. Ett tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation ger också rätt att vidta sådana åtgärder som kan vidtas inom ramen för ett tillstånd till hemlig övervakning av elektronisk kommunikation. Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation får användas endast om någon är skäligen misstänkt för ett brott och åtgärden är av synnerlig vikt för utredningen om brottet. Åtgärden får avse ett telefonnummer eller en annan adress som, under den tid som tillståndet avser, innehas eller har innehaft av den misstänkte eller

som annars kan antas ha använts eller komma att användas av honom eller henne. Åtgärden får också avse en adress som det finns synnerlig anledning att anta att den misstänkte, under den tid som tillståndet avser, har ringt till eller på annat sätt kontaktat eller kommer att ringa till eller på annat sätt kontakta (27 kap. 20 § första stycket RB). Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation får inte ske av telefonsamtal eller andra meddelanden mellan den misstänkte och hans eller hennes försvarare. Om det framkommer under avlyssningen att det är fråga om ett sådant samtal eller meddelande ska avlyssningen avbrytas.

Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation innebär att uppgifter i hemlighet hämtas in om meddelanden som i ett elektroniskt kommunikationsnät överförs eller har överförts till eller från ett telefonnummer eller en annan adress, vilka elektroniska kommunikationsutrustningar som har funnits inom ett visst geografiskt område eller i vilket geografiskt område en viss elektronisk kommunikationsutrustning finns eller har funnits. Genom hemlig övervakning av elektronisk kommunikation får meddelanden även hindras från att nå fram. Genom detta tvångsmedel ges inte tillgång till uppgifter om innehållet i meddelanden. De uppgifter som kan hämtas in är i stället trafikuppgifter och lokaliseringuppgifter. Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation får användas om någon är skäligen misstänkt för ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i sex månader eller vissa angivna brott, nämligen dataintrång enligt 4 kap. 9 c § brottsbalken, barnpornografibrott som inte är att anse som ringa enligt 16 kap. 10 a § brottsbalken, narkotikabrott enligt 1 § narkotikastrafflagen (1968:64) eller narkotikasmuggling enligt 6 § första eller tredje stycket lagen (2000:1225) om straff för smuggling. Tvångsmedlet får användas också vid misstanke om försök, förberedelse eller stämpling till ovan nämnd brottslighet, om en sådan gärning är straffbelagd. Sedan den 1 juli 2012 får hemlig övervakning av elektronisk kommunikation även användas i syfte att utreda vem som skäligen kan misstänkas för brottet. Sådan övervakning som innebär att uppgifter hämtas in om meddelanden får dock endast avse förfluten tid (27 kap. 20 § andra stycket). För att tvångsmedlet ska kunna tillåtas gäller i samtliga fall att åtgärden ska vara av synnerlig vikt för utredningen.

Hemlig kameraövervakning innebär att fjärrstyrda tv-kameror, andra optisk-elektroniska instrument eller därmed jämförbar utrustning används för optisk personövervakning vid förundersökning i brottmål utan att upplysning om övervakningen lämnas. Tvångsmedlet omfattar inte ljudupptagning (se prop. 1995/96:85 s. 38). Regleringen av vilka brott som förundersökningen ska angå för att hemlig kameraövervakning ska få användas är densamma som för hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation (27 kap. 20 a § RB). Övervakningen får som huvudregel, i likhet med hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation och hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, användas endast om någon är skäligen misstänkt för brottet och åtgärden är av synnerlig vikt för utredningen. Åtgärden får då avse endast

en sådan plats där den skäligen misstänkte kan antas komma att uppehålla sig (27 kap. 20 b § RB). Om det inte finns någon skäligen misstänkt för brottet får dock hemlig kameraövervakning användas för att övervaka den plats där brottet har begåtts eller en nära omgivning till denna plats i syfte att fastställa vem som skäligen kan misstänkas för brottet (27 kap. 20 c § RB).

Om det vid hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation eller hemlig kameraövervakning har kommit fram uppgifter om ett annat brott än det som har legat till grund för beslutet om avlyssning eller övervakning, s.k. överskottsinformation, får uppgifterna användas för att utreda brottet. En förundersökning eller motsvarande utredning om brottet får dock inledas på grund av sådana uppgifter endast om det är föreskrivet fängelse i ett år eller därutöver för brottet och det kan antas att brottet inte leder endast till böter eller om det finns särskilda skäl. Uppgifter om förestående brott får alltid användas för att förhindra brottet (27 kap. 23 a § RB).

Lagen om hemlig rumsavlyssning

Lagen (2007:978) om hemlig rumsavlyssning reglerar sådan avlyssning eller upptagning i hemlighet genom ett tekniskt hjälpmedel som återger ljud av tal i enrum, samtal mellan andra eller förhandlingar vid sammanträden eller andra sammankomster som allmänheten inte har tillträde till.

Hemlig rumsavlyssning får endast användas om någon är skäligen misstänkt för de brott som lagen omfattar. Det krävs vidare att avlyssningsåtgärden är av synnerlig vikt för utredningen. Skälen för åtgärden måste dessutom uppväga det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller för något annat motstående intresse.

Hemlig rumsavlyssning får användas vid förundersökning om brott som har ett minimistraff om fängelse i minst fyra år. Exempel på sådana brott är mord, dråp, människorov om brottet inte är mindre grovt, grov våldtäkt, grovt rån och terroristbrott om brottet inte är mindre grovt. Hemlig rumsavlyssning får även användas vid förundersökning om andra brott om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i fyra år (s.k. straffvärdeventil) och det är fråga om något av de brott som uttryckligen anges i lagen. Som exempel på sådana brott kan nämnas människohandel, våldtäkt, grovt sexuellt tvång, våldtäkt mot barn, grovt koppleri, grov utpressning, grovt övergrepp i rättsak och grovt narkotikabrott. Även vid försök, förberedelse eller stämpling till de angivna brotten får hemlig rumsavlyssning användas om sådan gärning är belagd med straff och det med hänsyn till omständigheterna kan antas att gärningens straffvärde överstiger fyra års fängelse.

Om det vid hemlig rumsavlyssning har kommit fram uppgifter om ett annat brott än det som legat till grund för beslutet om avlyssning, s.k. överskottsinformation, får uppgifterna användas för att utreda brottet endast om det är fråga om ett sådant brott för vilket rumsavlyssning kunnat beviljas

enligt ovan. Uppgifter under avlyssning om ett förestående brott får alltid användas för att förhindra brottet. Lagen gäller till utgången av 2014.

Lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott

Lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott (2007 års lag om preventiva tvångsmedel) reglerar möjligheten att använda hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och kvarhållande av försändelser för att förhindra brott.

Tvångsmedel får enligt lagen användas om det med hänsyn till omständigheterna finns särskild anledning att anta att en person kommer att utöva brottslig verksamhet som innefattar vissa brott som anges i lagen. Tvångsmedlet måste dessutom vara av synnerlig vikt för att förhindra sådan brottslighet som lagen omfattar, och skälen för åtgärden måste uppväga det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den som tillståndet avser eller för något annat motstående intresse.

Bland de brott som lagen omfattar kan nämnas sabotage, mordbrand, flygplats sabotage, uppror, spioneri och terroristbrott. Även mord, dråp, grov misshandel, människorov och olaga frihetsberövande kan ligga till grund för tvångsmedelsanvändning enligt lagen om dessa brott begås i avsikt att påverka offentliga organ eller journalister att vidta eller avstå från att vidta en åtgärd eller att hämnas en åtgärd.

Om det vid tvångsmedelsanvändning enligt lagen har kommit fram uppgifter om annan brottslig verksamhet än den som omfattas av tillståndet, s.k. överskottsinformation, får uppgifterna användas för att utreda brottet endast om det är fråga om ett sådant brott för vilket tillstånd enligt lagen kunnat beviljas eller försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott om sådan gärning är belagd med straff. Uppgifter om ett förestående brott som kommer fram under avlyssning får alltid användas för att förhindra brottet. Lagen gäller till utgången av 2014.

Lagen om åtgärder för att utreda vissa samhällsfarliga brott

Lagen (2008:854) om åtgärder för att utreda vissa samhällsfarliga brott (2008 års utredningslag) gäller vid förundersökning angående vissa brott som har ansetts särskilt allvarliga för landets säkerhet. Lagens tillämpningsområde omfattar vissa allmänfarliga brott som sabotage och grovt sabotage samt mordbrand, grov mordbrand, allmänfarlig ödeläggelse, kapning, sjö- eller luftfartssabotage eller flygplats sabotage om brottet innefattar sabotage. Lagen omfattar också vissa högmålsbrott, t.ex. uppror och olovlig kårverksamhet, samt vissa brott mot rikets säkerhet, t.ex. spioneri och grovt spioneri. Dessutom omfattas terroristbrott samt brott enligt lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet och brott enligt lagen om offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan

särskilt allvarlig brottslighet. Lagen gäller även försök, förberedelse eller stämpling till samtliga uppräknade brott, om en sådan gärning är straffbelagd.

Lagen innehåller tilläggs- och undantagsbestämmelser till tvångsmedelsregleringen i rättegångsbalken och ger utvidgade möjligheter att använda beslag, kvarhållande av försändelse, hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation och hemlig kameraövervakning.

Reglerna i 27 kap. 23 a § rättegångsbalken om överskottsinformation gäller vid tillämpningen av lagen (se avsnittet Hemliga tvångsmedel enligt rättegångsbalken ovan).

Lagen används uteslutande i Säkerhetspolisens verksamhet.

Lagen gäller till utgången av 2014.

Lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet

Lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet (inhämtningslagen) reglerar förutsättningarna för polisen och Tullverket att hämta in övervakningsuppgifter om elektronisk kommunikation i underrättelseverksamhet. Lagen trädde i kraft den 1 juli 2012. Uppgifter får hämtas in om omständigheterna är sådana att åtgärden är av särskild vikt för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar brott som har ett straffminimum på fängelse i minst två år. Av lagens 3 § framgår att inhämtning av uppgifter är möjlig också vid brottslig verksamhet som innefattar vissa särskilt angivna samhällsfarliga brott inom Säkerhetspolisens ansvarsområde vilka har ett lägre straffminimum än två år. Bestämmelsen omfattar de brott som omfattas av såväl 2008 års utredningslag som 2007 års lag om preventiva tvångsmedel och har samma giltighetstid som dessa lagar. Bestämmelsen gäller således till utgången av 2014.

De övervakningsuppgifter som omfattas motsvarar väsentligen de som kan komma åt genom hemlig övervakning av elektronisk kommunikation. En viktig begränsning jämfört med det sistnämnda tvångsmedlet är dock att när det gäller meddelanden får endast historiska uppgifter hämtas in.

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden ska bidra till att värna rättssäkerheten och skyddet för den personliga integriteten i förhållande till den brottsbekämpande verksamheten. Nämndens uppgifter framgår av lagen (2007:980) om tillsyn över viss brottsbekämpande verksamhet samt förordningen (2007:1141) med instruktion för Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden. Nämnden ska bl.a. utöva tillsyn över brottsbekämpande myndigheters användning av hemliga tvångsmedel och därmed sammanhängande verksamhet. Tillsynen ska särskilt syfta till att

säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med lag eller annan författning och ska utövas genom inspektioner och andra undersökningar. Nämnden får uttala sig om konstaterade förhållanden och sin uppfattning om behov av förändringar i verksamheten och ska verka för att brister i lag eller annan författning avhjälpas (1 och 2 §§).

Nämnden är också skyldig att på begäran av en enskild kontrollera om han eller hon har utsatts för hemliga tvångsmedel, samt om användningen av tvångsmedlen och därmed sammanhängande verksamhet har skett i enlighet med lag eller annan författning. Nämnden ska underrätta den enskilde om att kontrollen har utförts (3 §).

I vissa fall ska Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden få underrättelse från åklagaren om vidtagna tvångsmedelsåtgärder. När underrättelse i efterhand till enskild om tvångsmedelsanvändningen har underlåtit på grund av sekretess, ska nämnden underrättas om detta. Därtill ska åtgärden anmälas till nämnden i de fall då åklagare fattat ett interimistiskt beslut om hemligt tvångsmedel enligt 2008 års utredningslag men beslutet har upphört att gälla innan domstol har prövat ärendet (6 § 2008 års utredningslag). Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden ska också underrättas om beslut om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet (6 § inhämtningslagen).

Propositionen

Nytta, behov och integritetsintrång

Utredningen om vissa hemliga tvångsmedel (Ju 2010:08) överlämnade som framgår ovan under avsnittet Bakgrund i juni 2012 delbetänkandet Hemliga tvångsmedel mot allvarliga brott (SOU 2012:44). Utredningen har i samarbete med Brottsförebyggande rådet gjort en omfattande kartläggning av tillämpningen av tvångsmedlen enligt lagen om hemlig rumsavlyssning, 2007 års lag om preventiva tvångsmedel och 2008 års utredningslag. Kartläggningen omfattar tiden från det att respektive lag trädde i kraft t.o.m. den 31 december 2011.

I propositionen (s. 60 f.) görs bedömningen att beaktansvärd nytta har förekommit vid tillämpningen av 2008 års utredningslag, 2007 års lag om preventiva tvångsmedel och lagen om hemlig rumsavlyssning. De brottsbekämpande myndigheterna har enligt vad som anförs i propositionen ett påtagligt behov av att kunna använda hemliga tvångsmedel för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott och utreda vissa samhällsfarliga brott samt av hemlig rumsavlyssning. Vidare görs i propositionen (s. 69) bedömningen att tvångsmedel enligt de nu aktuella lagarna har använts i ett mycket begränsat antal fall. Besluten har riktats mot ett begränsat antal personer. När det gäller de enskilda fall där de aktuella tvångsmedlen har tillämpats har personlig information samlats in i inte obetydlig omfattning. I dessa fall bedöms tvångsmedlen ha medfört integritetsintrång som inte har varit ringa.

En permanent reglering

I propositionen anförts (s. 168) att den kartläggning som gjorts av Utredningen om vissa hemliga tvångsmedel ger ett samlat intryck av att den praktiska tvångsmedelsanvändningen enligt gällande regelverk motsvarar även högt ställda krav på rättssäkerhet och proportionalitet. Av utredningens kartläggning framgår också att domstolskontrollen och de offentliga ombudens medverkan har haft en viktig roll för att så långt som möjligt minska integritetsintrånget. Det finns ingen anledning att tro att det kommer att förhålla sig annorlunda i framtiden. Även den kontroll som utövas av Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden bidrar till att identifiera och motverka eventuellt missbruk. I propositionen anförts, i överensstämmelse med uppfattningen hos utredningen och en klar majoritet av remissinstanserna, att utgångspunkten bör vara att den reglering som föreslås inte ska vara begränsad i tiden.

Propositionens förslag innebär sammanfattningsvis att möjligheten att använda hemlig rumsavlyssning görs permanent. Detsamma ska gälla möjligheten till utökad användning av hemliga tvångsmedel vid utredning av brott inom Säkerhetspolisens område och möjligheten till preventiv tvångsmedelsanvändning.

Propositionens övriga förslag i huvuddrag

I propositionen föreslås (s. 83) att tillstånd till hemlig rumsavlyssning ska kunna meddelas vid brott där straffminimum är fängelse i minst fyra år, spioneri av normalgraden och s.k. statsstyrt företagsspioneri samt vid misstanke om försök, förberedelse eller stämpling till ett sådant brott. Med statsstyrt företagsspioneri åsyftas brott som avses i 3 § lagen (1990:409) om skydd för företagshemligheter, om det finns anledning att anta att gärningen har begåtts på uppdrag av eller har understötts av en främmande makt eller av någon som har agerat för en främmande makts räkning. Hemlig rumsavlyssning ska dock inte få användas för att utreda statsstyrt företagsspioneri om det kan antas att brottet kommer att leda till endast böter.

Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation ska enligt propositionen (s. 91) kunna användas i syfte att utreda vem som är skäligen misstänkt för brott som kan leda till hemlig tvångsmedelsanvändning oavsett straffvärde (hittillsvarande 2008 års utredningslag). I fråga om uppgifter som rör ett särskilt meddelande ska inhämtningen få avse endast historiska uppgifter.

I propositionen föreslås vidare (s. 102) att förutsättningarna för att använda hemliga tvångsmedel i syfte att förhindra brott ändras. Om en påtaglig risk för brottslig verksamhet av vissa slag kan knytas till en organisation eller grupp ska tvångsmedel kunna användas mot någon som tillhör eller verkar för organisationen eller gruppen, om han eller hon kan befaras medvetet främja den brottsliga verksamheten. Det ska också enligt förslaget vara möjligt att

använda preventiva tvångsmedel även vid risk för brottslig verksamhet som innefattar statsstyrt företagsspioneri.

Åklagaren ska enligt ett förslag i propositionen (s. 136) få fatta interimistiska beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och kvarhållande av försändelse. En förutsättning ska vara att det skulle medföra en fördröjning av väsentlig betydelse att hämta in rättsens tillstånd till åtgärden. Möjligheten till interimistiska beslut ska gälla såväl under förundersökning som beträffande preventiva tvångsmedel. När åklagaren har fattat ett interimistiskt beslut ska han eller hon utan dröjsmål anmäla detta till rätten som därefter skyndsamt ska pröva ärendet. En sådan prövning ska göras även i de fall då åtgärden har verkställts innan rätten har prövat ärendet. Om rätten finner att det saknats skäl för åtgärden ska uppgifter som redan hämtats in inte få användas i en brottsutredning till nackdel för den som avlyssnats eller övervakats eller för den som avses med uppgifterna. Om ett beslut enligt rättegångsbalken om att hålla kvar en försändelse har upphört att gälla innan rätten har prövat ärendet ska dock åtgärden i stället anmälas till Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden.

I propositionen föreslås (s. 131) att förbudet mot att avlyssna vissa samtal utvidgas. Enligt förslaget ska avlyssningsförbudet i fråga om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation utformas på samma sätt som i 2007 års lag om preventiva tvångsmedel. Det innebär att uppgifter som inte får hämtas in genom vittnesförhör i domstol inte heller ska få hämtas in genom hemlig avlyssning. Det gäller oavsett om det är fråga om hemlig rumsavlyssning eller hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation och oavsett om tvångsmedlet används inom ramen för en förundersökning eller i preventivt syfte.

När det gäller överskottsinformation från hemlig rumsavlyssning och preventiva tvångsmedel föreslås i propositionen (s. 122) att sådan information ska få användas i större utsträckning än i dag. Således föreslås att överskottsinformation får användas för att utreda brott om informationen rör ett brott som respektive tvångsmedel hade kunnat användas mot eller ett annat brott för vilket det är föreskrivet fängelse i tre år eller mer.

I propositionen påpekas (s. 129 f.) att det ibland kan vara nödvändigt att föra in information som framkommer i den brottsbekämpande verksamheten i olika typer av register. I denna del föreslås att i huvudsak samma regler ska gälla för den efterföljande behandlingen som för möjligheterna att använda överskottsinformation. Uppgifter från hemlig rumsavlyssning och preventiva tvångsmedel ska alltså få behandlas i enlighet med vad som är särskilt föreskrivet i lag om uppgifterna rör ett förestående brott, ett brott som respektive tvångsmedel hade kunnat användas mot eller ett annat brott för vilket det är föreskrivet fängelse i tre år eller mer.

Bestämmelsernas placering

Reglerna om hemlig rumsavlyssning och om utökad användning av hemliga tvångsmedel vid utredning av brott inom Säkerhetspolisens område (2008 års utredningslag) ska enligt förslaget föras in i 27 kap. rättegångsbalken. Reglerna om preventiva tvångsmedel ska även i fortsättningen finnas i en särskild lag (2007 års lag om preventiva tvångsmedel).

Särskilt om lagen om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet (inhämtningslagen)

I propositionen anförs (s. 116) att den hittillsvarande tillämpningen av inhämtningslagen borde kartläggas och analyseras ytterligare innan slutlig ställning tas till hur Säkerhetspolisens behov av övervakningsuppgifter i underrättelseverksamhet bör tillgodoses. Det föreslås att giltighetstiden för lagens 3 § förlängs i avvaktan på att lagen utvärderas. Giltighetstiden föreslås bli förlängd med två år, dvs. till utgången av 2016.

Övriga lagförslag

I propositionen föreslås följändringar i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m., lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll, lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål och kameraövervakningslagen (2013:460).

Tidigare och pågående arbete

Integritetsskyddskommittén lämnade i sitt slutbetänkande Skyddet för den personliga integriteten – Bedömningar och förslag (SOU 2008:3) bl.a. förslag till lagstiftning som i dag motsvaras av bestämmelsen i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen och det nya brottet kränkande fotografering i 4 kap. 6 a § brottbalken. Kommittén ansåg vidare att det kunde finnas skäl att i en framtid överväga inrättandet av ett särskilt integritetsskyddsråd med ett brett uppdrag att vaka över integritetsskyddet i dess helhet (bet. s. 333 f.).

Regeringen beslutade våren 2014 om direktiv till en parlamentariskt sammansatt kommitté (Ju 2014:09, dir. 2014:65) med uppdrag att utifrån ett individperspektiv kartlägga och analysera sådana faktiska och potentiella risker för intrång i den personliga integriteten som kan uppkomma i samband med användning av informationsteknik i såväl privat som offentlig verksamhet samt inom ramen för detta arbete följa upp effekterna i lagstiftningsarbetet av det förstärkta grundlagsskyddet för den personliga integriteten som infördes 2011. Kommittén ska vidare följa upp Integritetsskyddskommitténs förslag om inrättandet av ett integritetsskyddsråd och särskilt överväga om de uppgifter som ett sådant råd i så fall bör ges lämpligen kan fullgöras av en

befintlig myndighet. Kommittén ska redovisa sitt uppdrag senast den 1 december 2016.

Regeringen beslutade vidare i juni 2014 att ge en särskild utredare i uppdrag att utvärdera inhämtningslagen (dir. 2014:101). Utredaren ska också föreslå de förändringar som bedöms lämpliga för att stärka skyddet för den personliga integriteten vid tillämpningen av bestämmelserna om elektronisk kommunikation i brottsbekämpningen. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2015.

Härutöver har en särskild utredare fått i uppdrag att se över det straffrättsliga skyddet för den personliga integriteten (Ju 2014:10, dir. 2014:74). Detta uppdrag ska redovisas senast den 31 januari 2016.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Ju32 av Maria Ferm och Agneta Börjesson (båda MP) föreslår motionärerna i yrkande 1 att riksdagen ska avslå propositionens förslag till lagstiftning. I yrkande 2 begär motionärerna ett tillkännagivande om att de nu gällande tidsbegränsade lagarnas giltighetstid ska förlängas i ytterligare två år, förutom lagen (2007:978) om hemlig rumsavlyssning. Motionärerna begär vidare i yrkande 3 ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på förbättringar av integritetsskyddet, på sätt som bl.a. redovisas i propositionen.

Vidare yrkas i motionen att det ska inrättas dels en kriskommission för integritetsskyddet som kan ta ett helhetsgrepp på hur integritetsskyddet kan förbättras (yrkande 4), dels en integritetsskyddsmyndighet som, i stället för de olika myndigheter som i dag hanterar integritetsskyddsfrågor, kan ha ett systemtänkande och en helhetssyn när det gäller skyddet för den personliga integriteten så att regelverket blir enhetligt och mer lättöverskådligt (yrkande 5).

Slutligen begärs i motionen ett tillkännagivande om en uppföljning av de nya lagarna genom en åiterrapportering till riksdagen (yrkande 6). Motionärerna anser inte att den årliga skrivelsen om hur tvångsmedlen används är tillräcklig för att ge riksdagen information om hur tvångsmedlen används och vilken effekt de har fått. Behovet av en ordentlig uppföljning och utvärdering av de permanentade lagarnas effekt blir särskilt stort med hänsyn till den omorganisation som polisen genomgår. En uppföljning av de nya lagarnas effekt som redovisas för riksdagen om fyra fem år bör därför göras.

Även i motion 2013/14:Ju31 av Lena Olsson m.fl. (V) yrkas ett tillkännagivande om att en integritetsskyddsmyndighet bör inrättas (yrkande 2). Det behövs enligt motionärerna åtgärder för att stärka integritetsskyddet vid de brottsutredande myndigheternas användning av hemliga tvångsmedel. Den parlamentariskt sammansatta kommittén som för närvarande utreder frågor om integritetsskyddet är enligt motionärerna vällovlig men inte tillräcklig.

I motionen begärs vidare i yrkande 1 ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att de tidsbegränsade lagarna inte görs permanenta förrän man sett hur effektiva de är. I yrkande 4

framförs att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att hemlig rumsavlyssning förbjuds.

I kommittémotion 2014/15:39 av Kent Ekeröth och Adam Marttinen (båda SD) begärs ett tillkännagivande om att rekvisiten för brottsbekämpande myndigheters tillgång till hemlig övervakning och avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning samt överskottsinformation ska lättas.

Budgetpropositionen för 2015

Av budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1 utg.omr. 4 s. 23) framgår att regeringen avser att vidta åtgärder för att se hur skyddet kan öka vid användandet av hemliga tvångsmedel inom rättsväsendet och hur integritetsskyddet kan förbättras inom ramen för lagen om elektronisk kommunikation. En uppföljning avseende skyddet för den enskildes integritet ska vidare genomföras för att bedöma effekterna av de hemliga tvångsmedel som föreslås bli permanenta. En annan åtgärd blir enligt regeringen att utreda hur ett i högre grad samlat integritetsskydd kan fungera inom en och samma myndighetsstruktur.

Kompletterande uppgifter

Regeringskansliet (Justitiedepartementet) har informerat om att det för närvarande pågår ett arbete med att ta fram kommittédirektiv till en utredning om hur ett i högre grad samlat integritetsskydd kan fungera inom en och samma myndighetsstruktur.

Konstitutionsutskottets yttrande

Konstitutionsutskottet anför i sitt yttrande sammanfattningsvis följande.

Regeringsformens skydd mot betydande intrång i den personliga integriteten som innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden får begränsas genom lag. Utöver kraven på att en begränsning bara får göras för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle och aldrig får utgöra ett hot mot den fria åsiktsbildningen förutsätter regeringsformen att en begränsning aldrig får gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den. En avvägning måste med andra ord alltid göras mellan intrånget i den enskildes integritet och det intresse som den föreslagna lagstiftningen har till syfte att värna. Liknande krav ställs i Europakonventionen och EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna.

De hemliga tvångsmedlen och de nu föreslagna lagändringarna motiveras av intresset av att förebygga, förhindra, utreda och lagföra brott. Konstitutionsutskottet delar regeringens bedömning att detta är godtagbara

ändamål för inskränkningar i den enskildes personliga integritet. Propositionen innehåller en genomgång av nyttan och behovet av tvångsmedlen enligt gällande lagstiftning och en bedömning av vilket integritetsintrång användningen av tvångsmedel, bl.a. hemlig rumsavlyssning, har inneburit. Konstitutionsutskottet anser att regeringen tydligt redogör för och motiverar varför de ingrepp i den personliga integriteten som lagförslagen medför är såväl nödvändiga som väl avvägda i förhållande till de fördelar och vinster som kan uppnås med åtgärderna. Vidare noterar utskottet de kontrollmekanismer som ställts upp för att säkerställa att reglerna inte missbrukas.

Sammantaget finner konstitutionsutskottet att det inte finns några konstitutionella hinder mot att bifalla propositionen.

När det gäller yrkandena om inrättandet av nya myndigheter och kommissioner till skydd för den personliga integriteten konstaterar konstitutionsutskottet att just sådana frågor är föremål för pågående utredningsarbete. Detta arbete bör inte föregripas, varför konstitutionsutskottet föreslår att justitieutskottet avstyrker motionerna i dessa delar.

Justitieutskottets ställningstagande

Förslagen i propositionen innebär att bestämmelserna i de tidsbegränsade lagarna görs permanenta med vissa justeringar. Enligt justitieutskottets uppfattning är de sakliga förändringar av lagstiftningen som föreslås väl motiverade. Användningen av hemliga tvångsmedel medför emellertid inskränkningar i rättigheter som skyddas av regeringsformen och Europakonventionen. Som konstitutionsutskottet närmare redogör för måste en avvägning alltid göras mellan intrånget i den enskildes integritet och det intresse som den föreslagna lagstiftningen har till syfte att värna.

Justitieutskottet instämmer i vad konstitutionsutskottet anför om att regeringen i propositionen tydligt redogör för och motiverar varför de ingrepp i den personliga integriteten som lagförslagen medför är såväl nödvändiga som väl avvägda i förhållande till de fördelar och vinster som kan uppnås med åtgärderna. Som konstitutionsutskottet påpekar har kontrollmekanismer ställts upp för att säkerställa att reglerna inte missbrukas. Justitieutskottet konstaterar vidare att konstitutionsutskottet inte funnit några konstitutionella hinder mot att bifalla propositionen. Justitieutskottet vill också betona att vissa av förslagen syftar till att stärka rättssäkerheten och integritetsskyddet, vilket utskottet ser mycket positivt på.

Med det anförda föreslår justitieutskottet att riksdagen avslår motion 2013/14:Ju32 (MP) yrkandena 1 och 3.

Frågan om att förbjuda hemlig rumsavlyssning behandlas i motion 2013/14:Ju31 (V) yrkande 4. Som anføres i propositionen (s. 80) kan hemlig rumsavlyssning, i ännu högre grad än övriga hemliga tvångsmedel, medföra betydande integritetsintrång. Även justitieutskottet anser emellertid att en rimlig avvägning mellan effektivitets- och integritetsintressena leder till att hemlig rumsavlyssning även i fortsättningen bör få användas i vissa fall, men

att särskild restriktivitet måste iakttas när tillämpningsområdet bestäms. Som framgått ovan anser utskottet att de förändringar som föreslås i propositionen när det gäller hemlig rumsavlyssning är godtagbara. Motionsyrkandet avstyrks därför.

När det gäller frågan om regleringen av hemliga tvångsmedel bör permanentas eller inte delar justitieutskottet uppfattningen i propositionen att den kartläggning som gjorts av Utredningen om vissa hemliga tvångsmedel (SOU 2012:44) visar att den praktiska tvångsmedelsanvändningen enligt gällande regelverk motsvarar även högt ställda krav på rättssäkerhet och proportionalitet. I detta sammanhang fyller givetvis den kontroll som utförs av domstolar, offentliga ombud och Säkerhets- och integritetsnämnden en viktig funktion. Utskottet noterar också med tillfredsställelse att regeringen i budgetpropositionen förutskickat att en uppföljning ska göras avseende skyddet för den enskildes integritet för att bedöma effekterna av de hemliga tvångsmedel som nu föreslås bli permanentade. Utskottet ställer sig med hänvisning till det anförda bakom förslaget att regleringen permanentas och avstyrker motionerna 2013/14:Ju31 (V) yrkande 1 och 2013/14:Ju32 (MP) yrkandena 2 och 6.

Utskottet är inte berett att föreslå några ändringar av lagstiftningen i enlighet med önskemålen i motion 2014/15:39 (SD) om att utöka möjligheterna att använda hemliga tvångsmedel. Motionen avstyrks.

Inhämtningslagen utvärderas för närvarande. Utskottet delar uppfattningen i propositionen att giltighetstiden för lagens 3 §, som innebär utökade möjligheter för Säkerhetspolisen att hämta in uppgifter om elektronisk kommunikation i underrättelseverksamhet, bör förlängas till utgången av 2016.

Sammanfattningsvis tillstyrker justitieutskottet således samtliga förslag i propositionen.

Som framgår ovan är frågor om den personliga integriteten föremål för ett pågående utredningsarbete. Härtill kommer att regeringen i budgetpropositionen förutskickat att frågan om hur ett i högre grad samlat integritetsskydd kan fungera inom en och samma myndighetsstruktur ska utredas. Regeringskansliet (Justitiedepartementet) har informerat om att arbetet med att ta fram kommittédirektiv till en sådan utredning för närvarande pågår. Detta arbete bör inte föregripas. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna 2013/14:Ju31 (V) yrkande 2 och 2013/14:Ju32 (MP) yrkandena 4 och 5.

Regeringens årliga skrivelse till riksdagen om användningen av vissa hemliga tvångsmedel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om innehållet i regeringens årliga skrivelse till riksdagen om användningen av vissa hemliga tvångsmedel med hänvisning till att frågan om skrivelsens innehåll för närvarande övervägs inom Regeringskansliet.

Jämför reservation 5 (V).

Bakgrund

I enlighet med riksdagens önskemål (bet. 1981/82:JuU54, rskr. 1981/82:298) redovisar regeringen varje år hur reglerna om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation (tidigare hemlig teleavlyssning) i rättegångsbalken har tillämpats. I samband med att reglerna om hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning ändrades den 1 september 1989 angavs i lagstiftningsärendet att regeringens redovisning till riksdagen av tillämpningen av bestämmelserna borde bibehållas och att en motsvarande redovisning av hemlig teleövervakning (numera hemlig övervakning av elektronisk kommunikation) borde lämnas (prop. 1988/89:124 s. 55). Likaså angavs i det lagstiftningsärende som låg till grund för lagen (1995:1506) om hemlig kameraövervakning – som gällde till utgången av 2008 – att en redovisning av tillämpningen av bestämmelserna i den lagen borde lämnas till riksdagen (prop. 1995/96:85 s. 37). När reglerna i lagen om hemlig kameraövervakning fr.o.m. den 1 januari 2009 permanentades och med oförändrat innehåll fördes över till 27 kap. rättegångsbalken utgick riksdagen vid sin behandling av lagförslagen från att regeringen även i fortsättningen årligen skulle redovisa till riksdagen de brottsbekämpande myndigheternas användning av reglerna om hemlig kameraövervakning (bet. 2008/09:JuU3 s. 14).

I det lagstiftningsärende som låg till grund för lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet (inhämtningslagen) uttalade regeringen att den årliga skrivelsen till riksdagen även borde innehålla en redovisning av inhämtningen av uppgifter om elektronisk kommunikation i underrättelseverksamhet, men att Säkerhetspolisens uppgifter inte borde redovisas (prop. 2011/12:55 s. 112–113). Under riksdagsbehandlingen såg utskottet positivt på detta (bet. 2011/12:JuU8 s. 33).

Utskottet behandlade i betänkande 2013/14:JuU11 den senast avgivna skrivelsen (skr. 2013/14:60 Redovisning av användningen av vissa hemliga tvångsmedel under 2012). I skrivelsen redogjorde regeringen för tillämpningen under 2012 av bestämmelserna i rättegångsbalken om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk

kommunikation och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål. Skrivelsen omfattade även en redogörelse för inhämtning av uppgifter enligt inhämtningslagen. Skrivelsen omfattade inte användningen av dessa tvångsmedel i Säkerhetspolisens verksamhet. Utskottet föreslog att skrivelsen skulle läggas till handlingarna och avstyrkte en motion som väckts med anledning av skrivelsen om att skrivelsen även ska innehålla en redovisning av Säkerhetspolisens användning av hemliga tvångsmedel. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2013/14:198).

Propositionen

Av propositionen (s. 133 f.) framgår att Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen och Tullverket har lämnat förslag på hur myndigheternas redovisning av användningen av vissa hemliga tvångsmedel kan utformas på ett mer ändamålsenligt sätt (Ju2013/6322/Å). Vidare har myndigheterna lämnat förslag på hur en eventuell redovisning av användningen av hemlig rumsavlyssning och preventiva tvångsmedel skulle kunna se ut. Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringen anför i propositionen att den årliga skrivelsen till riksdagen om användningen av vissa hemliga tvångsmedel även bör innehålla en redovisning av den öppna polisens och Tullverkets tillämpning av bestämmelserna om hemlig rumsavlyssning. Detsamma gäller den öppna polisens tillämpning av bestämmelserna om preventiva tvångsmedel.

I propositionen anför också att med hänsyn till Säkerhetspolisens arbetsuppgifter måste myndighetens verksamhet till stor del vara hemlig. Det är mot den bakgrunden som bedömningen tidigare har gjorts att uppgifter om Säkerhetspolisens användning av hemliga tvångsmedel inte ska redovisas i regeringens årliga skrivelse. Med hänsyn till intresset av att åstadkomma så stor transparens som möjligt anför i propositionen att den frågan bör belysas ytterligare. Regeringen avser därför att återkomma till hur Säkerhetspolisens användning kan redovisas.

Kompletterande uppgifter

Från justitiedepartementet har inhämtats att frågan om skrivelsens innehåll för närvarande övervägs i departementet i de avseenden som anges i propositionen.

Motionen

I kommittémotion 2013/14:Ju31 av Lena Olsson m.fl. (V) begärs i yrkande 3 ett tillkännagivande om att användningen av hemliga tvångsmedel inom Säkerhetspolisen ska omfattas av regeringens årliga skrivelse till riksdagen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla vikten av att den årliga skrivelsen är ändamålsenligt utformad och håller hög kvalitet. Utskottet har tidigare uttryckt

förståelse för önskemålet att även användning av hemlig rumsavlyssning och preventiva tvångsåtgärder borde redovisas för riksdagen (se bet. 2011/12:JuU18 och 2012/13:JuU16). Det är därför med tillfredsställelse som utskottet noterar propositionens uttalande om att regeringens årliga skrivelse även bör innehålla en redovisning av den öppna polisens och Tullverkets tillämpning av bestämmelserna om hemlig rumsavlyssning samt att detsamma ska gälla den öppna polisens tillämpning av bestämmelserna om preventiva tvångsmedel.

När det gäller frågan om Säkerhetspolisens användning av hemliga tvångsmedel är det ofrånkomligt att myndighetens verksamhet till stor del måste vara hemlig. Mot detta ska ställas intresset av att åstadkomma så stor transparens som möjligt. Som anförs i propositionen bör denna fråga belysas ytterligare. Detta arbete bör inte föregripas. Utskottet avstyrker därför motion 2013/14:Ju31 (V) yrkande 3.

Reservationer

1. Hemlig rumsavlyssning, punkt 3 (V)

av Linda Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Ju31 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 4.

Ställningstagande

Enligt min uppfattning bör hemlig rumsavlyssning över huvud taget inte tillåtas, eftersom detta tvångsmedel innebär alltför stora inskränkningar av den personliga integriteten. Inte heller kan behov eller effektivitet anses belagda. Försvarare av hemlig rumsavlyssning brukar hävda att den som har "rent mjöl i påsen" inte har något att frukta. Problemet är att det sällan går att vara helt säker på vem som har gjort sig skyldig till ett brott. Mikrofoner kommer att placeras i miljöer där oskyldigt misstänkta befinner sig. Dessutom innebär hemlig rumsavlyssning en integritetskränkning av personerna i de misstänkta omgivning. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att hemlig rumsavlyssning förbjuds.

2. Tidsbegränsad giltighet för lagstiftning om hemliga tvångsmedel, punkt 4 (V)

av Linda Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2013/14:Ju31 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 1 och 2013/14:Ju32 av Maria Ferm och Agneta Börjesson (MP) yrkande 2 och avslår motion 2013/14:Ju32 av Maria Ferm och Agneta Börjesson (MP) yrkande 6.

Ställningstagande

Under de senaste åren har användandet av hemliga tvångsmedel ökat stort. Däremot har inte antalet brott som klarats upp med hjälp av hemliga

tvångsmedel ökat. Tillgången till och användandet av hemliga tvångsmedel innebär inte en sådan hög effektivitetsnivå som ofta framhålls av förespråkarna. Jag delar således inte bedömningen att beaktansvärd nytta har förekommit eller att behovet av att kunna använda hemliga tvångsmedel för att förhindra viss allvarlig brottslighet är påtagligt.

Även om det i brottsbekämpande verksamhet kan finnas behov av hemliga tvångsmedel menar jag vidare att regeringen i propositionen inte har visat att de nu föreslagna lagarna är proportionerliga i förhållande till det intrång i den personliga integriteten som de innebär. Av propositionen framgår således enligt min mening inte om förslagen i dessa delar är förenliga med regeringsformens krav på att en begränsning av integritetsskyddet inte får gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som föranlett dem. Mot denna bakgrund bör regeringen återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att de tidsbegränsade lagarna inte görs permanenta förrän man har sett hur effektiva de är.

3. Förutsättningar för användande av hemliga tvångsmedel m.m., punkt 5 (SD)

av Kent Ekeröth (SD) och Adam Marttinen (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:39 av Kent Ekeröth och Adam Marttinen (SD).

Ställningstagande

Hemliga tvångsmedel är ett kraftfullt och effektivt verktyg mot den grova brottsligheten när de väl används. Det framgår inte minst av regeringens årliga redovisning av användningen av hemlig övervakning och avlyssning av elektronisk kommunikation samt hemlig kameraövervakning. Betänkande SOU 2012:44 om hemliga tvångsmedel mot allvarliga brott visar också att bl.a. hemlig rumsavlyssning är ett viktigt verktyg.

Propositionen innebär att hemliga tvångsmedel kommer att kunna användas i något ökad utsträckning. Vi välkomnar detta, men anser ändå att kraven för att använda hemliga tvångsmedel och överskottsinformation bör mildras. Vi anser att reglerna bör ändras enligt följande.

- Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation: I dag är kravet att det ska röra sig om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än två års fängelse för att hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation ska få användas eller brott där man antar att straffvärdet överstiger två år. Vi vill sänka dessa krav till ett år för användning av detta tvångsmedel.

- Hemlig kameraövervakning: I dag är kravet att det ska röra sig om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än två års fängelse för att hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation ska få användas eller brott där man antar att straffvärdet överstiger två år. Vi vill sänka dessa krav till ett år för användning av detta tvångsmedel.
- Hemlig rumsavlyssning: I dag är kravet att det ska röra sig om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fyra års fängelse för att hemlig rumsavlyssning ska få användas eller brott där man antar att straffvärdet överstiger fyra år. Vi vill sänka dessa krav till två år för användning av detta tvångsmedel.
- Överskottsinformation vid hemlig rumsavlyssning: Vi välkomnar de förbättringar som görs i fråga om överskottsinformation vid hemlig rumsavlyssning, något vi efterfrågat under flera år. Vi ser dock ingen anledning till varför överskottsinformationen inte ska kunna användas på samma premisser som övriga tvångsmedel och föreslår därför att förundersökning eller motsvarande utredning om brottet får inledas om det är föreskrivet fängelse i ett år eller mer.

Regeringen bör därför återkomma med ett förslag som tillgodoser ovanstående.

4. Frågor om integritetsskydd, punkt 6 (V)

av Linda Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna
2013/14:Ju31 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 2 och
2013/14:Ju32 av Maria Ferm och Agneta Börjesson (MP) yrkande 5 och
avslår motion
2013/14:Ju32 av Maria Ferm och Agneta Börjesson (MP) yrkande 4.

Ställningstagande

Enligt min uppfattning är dagens uppdelning av tillsynsansvaret på integritetsskyddsområdet olycklig. Det behövs ett helhetsgrepp om integritetsskyddet. Den pågående integritetsutredningens direktiv inrymmer inte alla de frågor som behöver utredas. Enligt min uppfattning bör en samlad integritetsskyddsmyndighet inrättas. Regeringen bör tillsätta en utredning som tillgodoser vad jag nu anför.

5. Regeringens skrivelse till riksdagen om hemliga tvångsmedel, punkt 7 (V)

av Linda Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Ju31 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 3.

Ställningstagande

Vänsterpartiet har vid upprepade tillfällen påpekat att det i den årliga skrivelsen till riksdagen saknas redovisning av användningen av vissa hemliga tvångsmedel när det gäller den mest integritetskränkande hemliga övervakningen. Varken den hemliga rumsavlyssningen eller användandet av hemliga tvångsmedel hos Säkerhetspolisen omfattas. Detsamma gäller åtgärder för att förhindra vissa allvarliga brott. I propositionen föreslås att regeringens årliga skrivelse ska utökas till att omfatta fler områden än tidigare. Jag välkomnar detta. Enligt min uppfattning bör dock även användningen av hemliga tvångsmedel inom Säkerhetspolisen omfattas av den årliga skrivelsen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

2013/14:237 Hemliga tvångsmedel mot allvarliga brott.

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (0000:000) om ändring i lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål.
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott.
6. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2012:279) om ändring i lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet.
7. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i kameraövervakningslagen (2013:460).

Följdmotionerna

2013/14:Ju31 av Jens Holm m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att de tidsbegränsade lagarna inte görs permanenta förrän man har sett hur effektiva de är.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en samlad integritetsskyddsmyndighet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att även användningen av hemliga tvångsmedel inom Säkerhetspolisen ska omfattas av den årliga skrivelsen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att hemlig rumsavlyssning förbjuds.

2013/14:Ju32 av Maria Ferm och Agneta Börjesson (MP):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag till lagstiftning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förlänga nu gällande tidsbegränsade lagar i ytterligare två år, förutom när det gäller hemlig rumsavlyssning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återkomma till riksdagen med förslag på förbättringar av integritetsskyddet, på sätt som bland annat redovisas i propositionen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en kriskommission för integritetsskyddet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en samlad integritetsskyddsmyndighet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en uppföljning av de nya lagarna med en återrapportering till riksdagen.

2014/15:39 av Kent Ekeröth och Adam Marttinen (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lätta rekvisiten för brottsbekämpande myndigheters tillgång till hemlig övervakning och avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning samt överskottsinformation.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om rättegångsbalken

dels att 27 kap. 2, 18, 19, 20 a, 21, 21 a, 22, 23, 23 a, 24, 26, 28, 31, 32 och 33 §§ samt rubriken till 27 kap. ska ha följande lydelse,

dels att det i balken ska införas fem nya paragrafer, 27 kap. 9 a, 20 d, 20 e, 25 a och 34 §§ samt närmast före 27 kap. 18 § en ny rubrik av följande lydelse,

dels att närmast före 27 kap. 1 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Beslag m.m.”

Nuvarande lydelse

27 kap. Om beslag, hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation m.m.

Föreslagen lydelse

27 kap. Om beslag och hemliga tvångsmedel

Beslag må ej läggas å skriftlig handling, om dess innehåll kan antagas vara sådant, att befattningshavare eller annan, som avses i 36 kap. 5 §, ej må höras som vittne därom, och handlingen innehaves av honom eller av den, till förmån för vilken tystnadsplikten gäller. Ej heller må, med mindre fråga är om brott, för vilket ej är stadgat lindrigare straff än fängelse i två år, hos den misstänkte eller honom närstående, som avses i 36 kap. 3 §, beslag läggas å skriftligt meddelande mellan den misstänkte och någon honom närstående eller mellan sådana närstående inbördes.

2 §¹

En skriftlig handling får inte tas i beslag om

1. den kan antas innehålla uppgifter som en befattningshavare eller någon annan som avses i 36 kap. 5 § inte får höras som vittne om, och

2. handlingen innehas av honom eller henne eller av den som tystnadsplikten gäller till förmån för.

Ett skriftligt meddelande mellan den misstänkte och en närstående som avses i 36 kap. 3 §, eller

¹ Senaste lydelse 1964:166.

mellan sådana närstående inbördes, får tas i beslag hos den misstänkte eller en närstående endast vid en förundersökning om

1. ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år,

2. sabotage eller grovt sabotage enligt 13 kap. 4 eller 5 § brottsbalken,

3. mordbrand, grov mordbrand, allmänfarlig ödeläggelse, kapning, sjö- eller luftfartssabotage eller flygplats sabotage enligt 13 kap. 1, 2, 3, 5 a eller 5 b § brottsbalken, om brottet innefattar sabotage enligt 4 § samma kapitel,

4. uppror, väpnat hot mot laglig ordning eller brott mot medborgerlig frihet enligt 18 kap. 1, 3 eller 5 § brottsbalken,

5. högförräderi, krigsanstiftan, spioneri, grovt spioneri, obehörig befattning med hemlig uppgift, grov obehörig befattning med hemlig uppgift eller olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige, mot främmande makt eller mot person enligt 19 kap. 1, 2, 5, 6, 7, 8, 10, 10 a eller 10 b § brottsbalken,

6. företagsspioneri enligt 3 § lagen (1990:409) om skydd för företagshemligheter, om det finns anledning att anta att gärningen har begåtts på uppdrag av eller har understötts av en främmande makt eller av någon som har agerat för en främmande makts räkning,

7. terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, brott enligt 3 § lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall eller brott enligt lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet, eller

8. försök, förberedelse eller stämpling till brott som avses i 2–7, om en sådan gärning är belagd med straff.

Ett beslut enligt andra stycket 2–8 får meddelas endast av rätten eller åklagaren.

Om åklagaren har beslutat om beslag enligt tredje stycket, ska han eller hon utan dröjsmål anmäla åtgärden hos rätten. I anmälan ska skälen för åtgärden anges. Rätten ska skyndsamt pröva ärendet. Om rätten finner att det inte finns skäl för åtgärden, ska den upphäva beslutet.

9 a §

Om det kan befaras att det skulle medföra en fördröjning av väsentlig betydelse för utredningen att inhämta rättens förordnande enligt 9 §, får ett sådant förordnande beslutas av åklagaren. När en försändelse har hållits kvar på grund av åklagarens förordnande, ska befordringsföretaget utan dröjsmål anmäla detta till åklagaren. Åklagaren ska omedelbart pröva om försändelsen ska tas i beslag.

Om åklagaren har beslutat ett förordnande enligt första stycket, ska han eller hon utan dröjsmål skriftligt anmäla beslutet till rätten. I anmälan ska skälen för åtgärden anges. Rätten ska skyndsamt pröva ärendet. Om rätten finner att det inte finns skäl för åtgärden, ska den upphäva förordnandet.

Om ett förordnande om att hålla kvar en försändelse har upphört att gälla innan rätten har prövat ett ärende enligt andra stycket, ska åklagaren anmäla åtgärden till Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden.

*Hemliga tvångsmedel*18 §²

Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation innebär att meddelanden, som i ett elektroniskt kommunikationsnät överförs eller har överförts till eller från ett telefonnummer eller annan adress, i hemlighet avlyssnas eller tas upp genom ett tekniskt hjälpmedel för återgivning av innehållet i meddelandet.

Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation får användas vid förundersökning *som avser*

1. brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år,

2. försök, förberedelse eller stämpling till *sådant* brott, om sådan gärning är belagd med straff eller

3. annat brott om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i två år.

Ett tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation ger också rätt att vidta *sådana* åtgärder som anges i 19 §.

Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation får användas vid *en* förundersökning *om*

1. brott för vilket *det* inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år,

2. *brott som avses i 2 § andra stycket 2–7,*

3. försök, förberedelse eller stämpling till brott *som avses i 1 eller 2,* om *en* sådan gärning är belagd med straff eller

4. annat brott om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i två år.

Ett tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation ger också rätt att vidta åtgärder som anges i 19 §.

19 §³

Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation innebär att uppgifter i hemlighet hämtas in om

1. meddelanden som i ett elektroniskt kommunikationsnät överförs eller har överförts till eller från ett telefonnummer eller annan adress,

2. vilka elektroniska kommunikationsutrustningar som har funnits inom ett visst geografiskt område, eller

3. i vilket geografiskt område en viss elektronisk kommunikationsutrustning finns eller har funnits.

Genom hemlig övervakning av elektronisk kommunikation får sådana meddelanden som avses i första stycket 1 även hindras från att nå fram.

Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation får användas vid förundersökning *som avser*

1. brott för vilket inte är

Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation får användas vid *en* förundersökning *om*

1. brott för vilket *det* inte är

² Senaste lydelse 2012:281.

³ Senaste lydelse 2012:281.

föreskrivet lindrigare straff än fängelse i sex månader,

2. *brott* enligt 4 kap. 9 c § brottsbalken, *brott* enligt 16 kap. 10 a § brottsbalken som inte är att anse som ringa, *brott* enligt 1 § narkotikastrafflagen (1968:64), *brott* enligt 6 § första stycket lagen (2000:1225) om straff för smuggling, *eller*

3. försök, förberedelse eller stämpling till brott som avses i 1 *eller* 2, om sådan gärning är belagd med straff.

I fall som avses i 20 § andra stycket får hemlig övervakning av elektronisk kommunikation dock användas endast vid förundersökning som avser brott som kan *föranleda* hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation enligt 18 § andra stycket.

föreskrivet lindrigare straff än fängelse i sex månader,

2. *dataintrång* enligt 4 kap. 9 c § brottsbalken, *barnpornografibrott* enligt 16 kap. 10 a § brottsbalken som inte är att anse som ringa, *narkotikabrott* enligt 1 § narkotikastrafflagen (1968:64), *narkotikasmuggling* enligt 6 § första stycket lagen (2000:1225) om straff för smuggling,

3. *brott som avses i 2 § andra stycket 2–7, eller*

4. försök, förberedelse eller stämpling till brott som avses i 1–3, om *en* sådan gärning är belagd med straff.

I fall som avses i 20 § andra stycket får hemlig övervakning av elektronisk kommunikation dock användas endast vid *en* förundersökning som avser brott som kan *leda till* hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation enligt 18 § andra stycket.

20 a §⁴

Hemlig kameraövervakning innebär att fjärrstyrda TV- kameror, andra optisk-elektroniska instrument eller därmed jämförbara utrustningar används för optisk personövervakning vid förundersökning i brottmål, utan att upplysning om övervakningen lämnas.

Hemlig kameraövervakning får användas vid förundersökning *angående*

1. brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år,

2. försök, förberedelse eller stämpling till *sådant* brott, om sådan gärning är belagd med straff, eller

3. annat brott om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i två år.

Hemlig kameraövervakning får användas vid *en* förundersökning *om*

1. brott för vilket *det* inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år,

2. *brott som avses i 2 § andra stycket 2–7,*

3. försök, förberedelse eller stämpling till brott *som avses i 1 eller 2*, om *en* sådan gärning är belagd med straff, eller

4. annat brott om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i två år.

⁴ Senaste lydelse 2008:855.

20 d §

Med hemlig rumsavlyssning avses avlyssning eller upptagning som

1. görs i hemlighet och med ett tekniskt hjälpmedel som är avsett att återge ljud, och

2. avser tal i enrum, samtal mellan andra eller förhandlingar vid sammanträden eller andra sammankomster som allmänheten inte har tillträde till.

Hemlig rumsavlyssning får användas vid en förundersökning om

1. brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i fyra år,

2. spioneri enligt 19 kap. 5 § brottsbalken,

3. brott som avses i 3 § lagen (1990:409) om skydd för företagshemligheter, om det finns anledning att anta att gärningen har begåtts på uppdrag av eller har understötts av en främmande makt eller av någon som har agerat för en främmande makts räkning och det kan antas att brottet inte leder till endast böter,

4. annat brott om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i fyra år och det är fråga om

a) människohandel enligt 4 kap. 1 a § brottsbalken,

b) våldtäkt enligt 6 kap. 1 § första eller andra stycket brottsbalken,

c) grovt sexuellt tvång enligt 6 kap. 2 § tredje stycket brottsbalken,

d) våldtäkt mot barn enligt 6 kap. 4 § första eller andra stycket brottsbalken,

e) grovt sexuellt övergrepp mot barn enligt 6 kap. 6 § andra stycket brottsbalken,

f) grovt utnyttjande av barn för sexuell posering enligt 6 kap. 8 §

tredje stycket brottsbalken,

g) grovt koppleri enligt 6 kap. 12 § tredje stycket brottsbalken,

h) utpressning, grovt brott, enligt 9 kap. 4 § andra stycket brottsbalken,

i) grovt barnpornografibrott enligt 16 kap. 10 a § femte stycket brottsbalken,

j) övergrepp i rättssak, grovt brott, enligt 17 kap. 10 § tredje stycket brottsbalken,

k) grovt narkotikabrott enligt 3 § narkotikastrafflagen (1968:64), eller

l) grov narkotikasmuggling enligt 6 § tredje stycket lagen (2000:1225) om straff för smuggling,

5. försök, förberedelse eller stämpling till brott som avses i 1–3, om en sådan gärning är belagd med straff,

6. försök, förberedelse eller stämpling till brott som avses i 4, om en sådan gärning är belagd med straff och det med hänsyn till omständigheterna kan antas att gärningens straffvärde överstiger fängelse i fyra år.

20 e §

Hemlig rumsavlyssning får användas endast om någon är skäligen misstänkt för ett brott som avses i 20 d § och åtgärden är av synnerlig vikt för utredningen.

Åtgärden får avse endast en plats där det finns särskild anledning att anta att den misstänkte kommer att uppehålla sig. Avser åtgärden någon annan stadigvarande bostad än den misstänktes, får hemlig rumsavlyssning användas endast om det finns synnerlig anledning att anta att den misstänkte kommer att uppehålla sig där.

Hemlig rumsavlyssning får inte avse

1. en plats som stadigvarande

används eller är särskilt avsedd att användas för verksamhet som tystnadsplikt gäller för enligt 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 3 § yttrandefrihetsgrundlagen,

2. en plats som stadigvarande används eller är särskilt avsedd att användas för verksamhet som bedrivs av advokater, läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuksköterskor, psykologer, psykoterapeuter eller familjerådgivare enligt socialtjänstlagen (2001:453), eller

3. en plats som stadigvarande används eller är särskilt avsedd att användas av präster inom trossamfund eller av dem som har motsvarande ställning inom sådana samfund, för bikt eller enskild själavård.

21 §⁵

Frågor om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation och hemlig kameraövervakning prövas av rätten på ansökan av åklagaren.

I ett beslut att tillåta åtgärder enligt första stycket ska det anges vilken tid tillståndet avser. Tiden får inte bestämmas längre än nödvändigt och får, när det gäller tid som infaller efter beslutet, inte överstiga en månad från dagen för beslutet.

I ett tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation eller hemlig övervakning av elektronisk kommunikation ska det anges vilket telefonnummer eller annan adress, vilken elektronisk kommunikationsutrustning eller vilket geografiskt område tillståndet avser. Det ska vidare särskilt anges om åtgärden får verkställas utanför allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationsnät.

I ett tillstånd till hemlig kameraövervakning ska det anges vilken plats tillståndet gäller.

Frågor om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning prövas av rätten på ansökan av åklagaren.

I ett beslut att tillåta åtgärder enligt första stycket ska det anges vilken tid tillståndet avser. Tiden får inte bestämmas längre än nödvändigt. När det gäller tid som infaller efter beslutet får tiden inte överstiga en månad från dagen för beslutet.

I ett tillstånd till hemlig kameraövervakning eller hemlig rumsavlyssning ska det anges

⁵ Senaste lydelse 2012:281.

vilken plats tillståndet gäller. *Om tillståndet är förenat med ett särskilt tillstånd enligt 25 a § att få tillträde till en plats för att installera tekniska hjälpmedel, ska det anges särskilt i beslutet.*

I ett beslut att tillåta hemlig rumsavlyssning ska det också anges vem som är skäligen misstänkt för brottet.

I ett beslut att tillåta åtgärder enligt första stycket ska det, när det finns skäl till detta, också i övrigt anges villkor för att tillgodose intresset av att enskildas personliga integritet inte kränks i onödan.

21 a §⁶

Kan det befaras att inhämtande av rättsens tillstånd till hemlig övervakning av elektronisk kommunikation skulle medföra sådan fördröjning eller annan olägenhet som är av väsentlig betydelse för utredningen, får tillstånd till åtgärden ges av åklagaren i avvaktan på rättsens beslut.

Har åklagaren gett ett sådant tillstånd ska han eller hon genast göra en skriftlig anmälan om åtgärden till rätten. I anmälan ska skälen för åtgärden anges. Rätten ska skyndsamt pröva om det finns skäl för åtgärden. Finner rätten att det inte finns sådana skäl, ska den upphäva beslutet.

Har åklagarens beslut verkställts innan rätten gjort en sådan prövning som avses i andra stycket, ska rätten pröva om det funnits skäl för åtgärden. Finner rätten att det saknats sådana skäl får de inhämtade uppgifterna inte användas i en brottsutredning till nackdel för den som har omfattats

Om det kan befaras att det skulle medföra en fördröjning av väsentlig betydelse för utredningen att inhämta rättsens tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation eller hemlig kameraövervakning, får tillstånd till åtgärden ges av åklagaren i avvaktan på rättsens beslut.

Om åklagaren har gett ett sådant tillstånd, ska han eller hon utan dröjsmål skriftligt anmäla beslutet till rätten. I anmälan ska skälen för åtgärden anges. Rätten ska skyndsamt pröva ärendet. Om rätten finner att det inte finns skäl för åtgärden, ska den upphäva beslutet.

Om åklagarens beslut har verkställts innan rätten gjort en prövning som avses i andra stycket, ska rätten pröva om det funnits skäl för åtgärden. Om rätten finner att det saknats sådana skäl, får de inhämtade uppgifterna inte användas i en brottsutredning till nackdel för den som har

⁶ Senaste lydelse 2012:281.

av övervakningen.

omfattats av *avlyssningen eller övervakningen, eller för någon annan som uppgifterna avser.*

22 §⁷

Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation får inte *ske av telefonsamtal eller andra meddelanden mellan den misstänkte och hans eller hennes försvarare. Om det framkommer under avlyssningen* att det är fråga om ett sådant samtal eller meddelande, ska avlyssningen avbrytas.

Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation får inte *avse telefonsamtal eller andra meddelanden där någon som yttrar sig, på grund av bestämmelserna i 36 kap. 5 § andra-sjätte styckena, inte skulle ha kunnat höras som vittne om det som har sagts eller på annat sätt kommit fram. Om det under avlyssningen kommer fram* att det är fråga om ett sådant samtal eller meddelande, ska avlyssningen *omedelbart* avbrytas.

Hemlig rumsavlyssning får inte avse samtal eller annat tal där någon som angetts i första stycket talar. Om det under rumsavlyssningen kommer fram att det är fråga om ett sådant samtal eller tal, ska avlyssningen omedelbart avbrytas.

Upptagningar och uppteckningar ska, i *den mån* de omfattas av förbudet, *omedelbart förstöras.*

Upptagningar och uppteckningar ska *omedelbart förstöras i de delar som de omfattas av förbud enligt första eller andra stycket.*

23 §⁸

Om det inte längre finns skäl för ett beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation *eller* hemlig kameraövervakning, ska åklagaren eller rätten *omedelbart häva* beslutet.

Om det inte längre finns skäl för ett beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning *eller hemlig rumsavlyssning*, ska åklagaren eller rätten *omedelbart upphäva* beslutet.

23 a §⁹

Om det vid hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation eller hemlig

⁷ Senaste lydelse 2012:281.

⁸ Senaste lydelse 2012:281.

⁹ Senaste lydelse 2012:281.

kameraövervakning har kommit fram uppgifter om ett annat brott än det som har legat till grund för beslutet om avlyssning eller övervakning, får uppgifterna användas för att utreda brottet. Förundersökning eller motsvarande utredning om brottet får dock inledas på grund av dessa uppgifter endast om

1. det är föreskrivet fängelse i ett år eller däröver för brottet och det kan antas att brottet inte *föranleder* endast böter, eller
2. det finns särskilda skäl.

1. det är föreskrivet fängelse i ett år eller däröver för brottet och det kan antas att brottet inte *leder till* endast böter, eller

Om det vid hemlig rumsavlyssning har kommit fram uppgifter om ett annat brott än det som har legat till grund för beslutet om hemlig rumsavlyssning, får uppgifterna användas för att utreda brottet endast om det är fråga om

1. brott som anges i 20 d §, eller
2. annat brott, om det är föreskrivet fängelse i tre år eller däröver för brottet.

Om det har kommit fram uppgifter om förestående brott, får uppgifterna användas för att förhindra brott.

24 §¹⁰

En upptagning eller uppteckning som har gjorts vid hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation *eller* hemlig övervakning av elektronisk kommunikation *eller en upptagning som har gjorts vid hemlig kameraövervakning* ska granskas snarast möjligt. I fråga om sådan granskning tillämpas 12 § första stycket.

Upptagningar och uppteckningar från hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation *eller hemlig övervakning av elektronisk kommunikation* ska, i de delar de är av betydelse från brottsutredningssynpunkt, bevaras till dess förundersökningen har lagts ned eller avslutats eller, om åtal väckts, målet har avgjorts slutligt. I de delar upptagningarna

En upptagning eller uppteckning som har gjorts vid hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning *eller hemlig rumsavlyssning* ska granskas snarast möjligt. I fråga om sådan granskning tillämpas 12 § första stycket.

Upptagningar och uppteckningar som avses i första stycket ska, i de delar de är av betydelse från brottsutredningssynpunkt, bevaras till dess förundersökningen har lagts ned eller avslutats eller, om åtal väckts, målet har avgjorts slutligt. I de delar som upptagningarna och uppteckningarna är av betydelse för att förhindra förestående brott ska

¹⁰ Senaste lydelse 2012:281. Ändringen innebär bl.a. att tredje stycket upphävs.

och uppteckningarna är av betydelse för att förhindra förestående brott ska de bevaras så länge det behövs för att förhindra brott. De ska därefter förstöras.

Upptagningar från hemlig kameraövervakning som saknar betydelse från brottsutredningssynpunkt ska förstöras omedelbart efter det att de har granskats. I de delar upptagningarna är av betydelse från brottsutredningssynpunkt ska de bevaras till dess förundersökningen har lagts ned eller avslutats eller, om åtal väckts, målet har avgjorts slutligt. I de delar upptagningarna är av betydelse för att förhindra förestående brott ska de bevaras så länge det behövs för att förhindra brott. De ska därefter omedelbart förstöras.

Trots vad som sägs i andra och tredje styckena får brottsutredande myndigheter behandla uppgifter från upptagningar och uppteckningar i enlighet med vad som är särskilt föreskrivet i lag.

de bevaras så länge det behövs för att förhindra brott. De ska därefter förstöras.

Trots andra stycket får brottsutredande myndigheter behandla uppgifter från upptagningar och uppteckningar i enlighet med vad som är särskilt föreskrivet i lag. *Uppgifter från hemlig rumsavlyssning får dock behandlas endast om de rör förestående brott eller brott som avses i 23 a § andra stycket.*

25 a §

Vid hemlig rumsavlyssning får den verkställande myndigheten, efter särskilt tillstånd, i hemlighet skaffa sig tillträde till och installera tekniska hjälpmedel på en plats som annars skyddas mot intrång. Ett sådant tillstånd får avse endast den plats som ska avlyssnas eller, om det finns särskilda skäl, en plats som direkt angränsar till den platsen. Ett tillstånd att skaffa sig tillträde till en sådan angränsande plats får dock inte avse någon annan stadigvarande bostad än den misstänktes.

Om en plats ska bli föremål för både hemlig rumsavlyssning och hemlig kameraövervakning, får ett särskilt tillstånd enligt första stycket meddelas även för kameraövervakningen. Detta får dock inte avse tillträde för installation av tekniska hjälpmedel i någons stadigvarande bostad.

Om ett tillstånd enligt första eller andra stycket avser ett fordon, får den verkställande myndigheten, om det behövs, tillfälligt flytta fordonet i samband med tillträdet.

Om ett tekniskt hjälpmedel har installerats med stöd av ett tillstånd enligt första eller andra stycket, ska hjälpmedlet tas bort eller göras obrukbart så snart som möjligt efter det att tiden för tillståndet har gått ut eller tillståndet har upphävts.

När ett beslut om hemlig rumsavlyssning eller hemlig kameraövervakning verkställs får olägenhet eller skada inte förorsakas utöver vad som är absolut nödvändigt.

26 §¹¹

Offentliga ombud ska bevaka enskildas integritetsintressen i ärenden hos domstol om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation och hemlig kameraövervakning.

Ett offentligt ombud har rätt att ta del av *vad* som förekommer i ärendet, *att* yttra sig i ärendet och *att* överklaga rättsens beslut.

Offentliga ombud ska bevaka enskildas integritetsintressen i ärenden hos domstol om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning.

Ett offentligt ombud har rätt att ta del av *det* som förekommer i ärendet, yttra sig i ärendet och överklaga rättsens beslut.

28 §¹²

När en ansökan om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation eller hemlig

När en ansökan *eller anmälan* om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation,

¹¹ Senaste lydelse 2012:281.

¹² Senaste lydelse 2012:281. Ändringen innebär bl.a. att andra stycket upphävs.

kameraövervakning har kommit in till rätten, ska rätten så snart som möjligt utse ett offentligt ombud i ärendet och hålla ett sammanträde. Vid sammanträdet ska åklagaren och det offentliga ombudet närvara.

Om ärendet är så brådskande att ett dröjsmål allvarligt skulle riskera syftet med tvångsmedlet, får sammanträde hållas och beslut fattas utan att ett offentligt ombud har varit närvarande eller annars fått tillfälle att yttra sig.

Ett uppdrag som offentligt ombud gäller även i högre rätt.

hemlig kameraövervakning *eller hemlig rumsavlyssning* har kommit in till rätten, ska rätten så snart som möjligt utse ett offentligt ombud i ärendet och hålla ett sammanträde. Vid sammanträdet ska åklagaren och det offentliga ombudet närvara.

31 §¹³

Den som är eller har varit misstänkt för brott ska, om inte annat följer av 33 §, underrättas om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation *eller* hemlig kameraövervakning som han eller hon har utsatts för. *Om avlyssning eller övervakning av elektronisk kommunikation har avsett ett telefonnummer eller annan adress eller en viss elektronisk kommunikationsutrustning som innehas av någon annan än den misstänkte, ska, om inte annat följer av 33 § eller inhämtning har skett med stöd av 20 § andra stycket och integritetsintrånget för den enskilde kan antas vara ringa, även innehavaren underrättas. Om kameraövervakning har avsett en plats som innehas av någon annan än den misstänkte och som allmänheten inte har tillträde till, ska, om inte annat följer av 33 §, även innehavaren av platsen underrättas.*

Den som är eller har varit misstänkt för brott ska, om inte annat följer av 33 §, underrättas om *sådan* hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning *eller hemlig rumsavlyssning* som han eller hon har utsatts för.

Om avlyssning eller övervakning av elektronisk kommunikation har

¹³ Senaste lydelse 2012:281.

avsett ett telefonnummer eller annan adress eller en viss elektronisk kommunikationsutrustning som innehas av någon annan än den misstänkte, ska även innehavaren underrättas. Detta gäller dock inte om annat följer av 33 § eller inhämtning har skett med stöd av 20 § andra stycket och integritetsintrånget för den enskilde kan antas vara ringa.

Om kameraövervakning eller rumsavlyssning har avsett en plats som innehas av någon annan än den misstänkte och som allmänheten inte har tillträde till, ska även innehavaren av platsen underrättas om inte annat följer av 33 §.

En underrättelse ska lämnas så snart det kan ske utan men för utredningen, dock senast en månad efter det att förundersökningen avslutades.

En underrättelse behöver inte lämnas till den som redan enligt 23 kap. 18 § eller på annat sätt har fått del av eller tillgång till uppgifterna. En underrättelse behöver inte heller lämnas, om den med hänsyn till omständigheterna uppenbart är utan betydelse.

32 §¹⁴

En underrättelse enligt 31 § ska innehålla *uppgift* om vilket tvångsmedel som har använts och när det har skett. Den som är eller har varit misstänkt för brott ska få uppgift om vilken brottsmisstanke som har legat till grund för åtgärden eller som åtgärden har *föranlett*. Den som inte är eller har varit misstänkt för brott ska få uppgift om detta.

En underrättelse om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation eller hemlig övervakning av elektronisk kommunikation ska även innehålla uppgift om vilket telefonnummer eller annan adress eller vilken elektronisk kommunikationsutrustning som avlyssningen eller

En underrättelse enligt 31 § ska innehålla *uppgifter* om vilket tvångsmedel som har använts och när det har skett. Den som är eller har varit misstänkt för brott ska få uppgift om vilken brottsmisstanke som har legat till grund för åtgärden eller som åtgärden har *lett till*. Den som inte är eller har varit misstänkt för brott ska få uppgift om detta.

En underrättelse om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation eller hemlig övervakning av elektronisk kommunikation ska även innehålla *en* uppgift om vilket telefonnummer eller annan adress eller vilken elektronisk kommunikationsutrustning som

¹⁴ Senaste lydelse 2012:281.

övervakningen har avsett. En underrättelse om hemlig kameraövervakning ska även innehålla uppgift om platsen för åtgärden.

avlyssningen eller övervakningen har avsett. En underrättelse om hemlig kameraövervakning eller hemlig rumsavlyssning ska även innehålla en uppgift om vilken plats som har övervakats eller avlyssnats.

Lydelse enligt prop. 2013/14:51 *Föreslagen lydelse*

33 §

Om det gäller sekretess enligt 15 kap. 1 eller 2 §, 18 kap. 1, 2 eller 3 § eller 35 kap. 1 eller 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) för uppgifter som avses i 32 §, ska en underrättelse enligt 31 § skjutas upp till dess att sekretess inte längre gäller.

Har det på grund av sekretess enligt första stycket inte kunnat lämnas någon underrättelse inom ett år från det att förundersökningen avslutades, får underrättelsen underlåtas.

Om det på grund av sekretess inte har kunnat lämnas någon underrättelse inom ett år från det att förundersökningen avslutades, behöver underrättelsen inte lämnas.

En underrättelse enligt 31 § ska inte lämnas, om förundersökningen angår

1. brott som avses i 13 kap. 1, 2, 3, 5 a eller 5 b § brottsbalken, om brottet innefattar sabotage enligt 4 § samma kapitel,

2. brott som avses i 13 kap. 4 eller 5 § brottsbalken,

3. brott som avses i 18 kap. 1, 3, 4, 5 eller 6 § eller 19 kap. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 10 a, 10 b, 12 eller 13 § brottsbalken,

3. brott som avses i 18 kap. 1, 3, 5 eller 6 § eller 19 kap. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 10 a, 10 b, 12 eller 13 § brottsbalken,

4. brott som avses i 3 eller 4 kap. brottsbalken, om brottet är av det slag som anges i 18 kap. 2 § eller 19 kap. 11 § samma balk,

5. brott som avses i 3 § lagen (1990:409) om skydd för företagshemligheter, om det finns anledning att anta att gärningen har begåtts på uppdrag av eller har understötts av en främmande makt eller av någon som har agerat för en främmande macts räkning,

5. brott som avses i 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, 3 § lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall eller lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet, eller

6. brott som avses i 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, 3 § lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall eller lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet, eller

6. försök, förberedelse eller stämpling till brott som anges i 1–5 eller underlåtenhet att avslöja sådant brott, om gärningen är belagd med straff.

7. försök, förberedelse eller stämpling till brott som anges i 1–6 eller underlåtenhet att avslöja sådant brott, om gärningen är belagd med straff.

34 §

Frågor om tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning eller kvarhållande av försändelse enligt 9 § eller 9 a § andra stycket får vid förundersökning om brott som avses i 2 § andra stycket 2–8, utöver av domstol som föreskrivs i 19 kap., prövas av Stockholms tingsrätt. Detsamma gäller för prövningen av beslag enligt 2 § tredje och fjärde styckena.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.
 2. I fråga om användning och behandling av uppgifter som vid hemlig rumsavlyssning har kommit fram om något annat brott än det som har legat till grund för beslutet om rumsavlyssning, och som har samlats in före den 1 januari 2015, gäller äldre föreskrifter.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.

Härigenom föreskrivs att 28 § lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

28 §¹

Kan det befaras att inhämtande av rättsens tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation eller hemlig kameraövervakning enligt 27 kap. 18, 19 eller 20 a § rättegångsbalken, kvarhållande av försändelse enligt 27 kap. 9 § rättegångsbalken, eller hemlig rumsavlyssning enligt lagen (2007:978) om hemlig rumsavlyssning skulle medföra sådan fördröjning eller annan olägenhet som är av väsentlig betydelse för utredningen, får åtgärden beslutas av åklagaren. I fråga om kvarhållande av försändelse enligt 27 kap. 9 § rättegångsbalken får åtgärden även beslutas av undersökningsledaren. Anmälan som avses i tredje stycket i nämnda paragraf ska göras hos den som har fattat beslutet. Denne ska pröva beslagsfrågan.

Om undersökningsledaren eller åklagaren har meddelat ett beslut med stöd av första stycket, ska det genast anmälas hos rätten. Anmälan ska vara skriftlig och innehålla skälen för beslutet. Rätten ska pröva ärendet snabbt. Anser rätten att beslutet inte bör

Om det kan befaras att det skulle medföra en fördröjning av väsentlig betydelse för utredningen att inhämta rättsens tillstånd till hemlig rumsavlyssning enligt 27 kap. 20 d § rättegångsbalken, får tillstånd till åtgärden ges av åklagaren i avvaktan på rättsens beslut.

Om åklagaren har gett ett sådant tillstånd, ska han eller hon utan dröjsmål skriftligt anmäla beslutet till rätten. I anmälan ska skälen för åtgärden anges. Rätten ska skyndsamt pröva ärendet. Om rätten finner att det inte finns skäl för åtgärden, ska den upphäva

¹ Senaste lydelse 2012:282.

bestå, ska det upphävas.

beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (0000:000) om ändring i lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll

Härigenom föreskrivs att 22 § lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll i stället för dess lydelse enligt lagen (0000:000) om ändring i nämnda lag ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2013/14:110 *Föreslagen lydelse*

22 §

En upptagning eller uppteckning som har gjorts vid hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation ska granskas snarast möjligt. Granskningen får utföras endast av rätten, Säkerhetspolisen, Polismyndigheten eller en åklagare.

Om upptagningen eller uppteckningen innehåller något som inte är av betydelse för <i>det ändamål som har föranlett</i> avlyssningen, ska den i denna del omedelbart förstöras efter granskningen. I fråga om brott eller förestående brott som inte är av betydelse för <i>det ändamål som har föranlett</i> avlyssningen ska dock 27 kap. 24 § andra och <i>fjärde</i> styckena rättegångsbalken tillämpas.	Om upptagningen eller uppteckningen innehåller något som inte är av betydelse för <i>ändamålet med</i> avlyssningen, ska den i denna del omedelbart förstöras efter granskningen. I fråga om brott eller förestående brott som inte är av betydelse för <i>ändamålet med</i> avlyssningen ska dock 27 kap. 24 § andra och <i>tredje</i> styckena rättegångsbalken tillämpas.
--	--

En försändelse eller någon annan handling som omfattas av tillstånd enligt 20 § får inte närmare undersökas, öppnas eller granskas av någon annan än rätten, Säkerhetspolisen, Polismyndigheten eller en åklagare. En sådan handling ska undersökas snarast möjligt. När undersökningen har slutförts, ska en försändelse som finns hos ett befordringsföretag sändas till den som försändelsen är ställd till och en annan handling återlämnas till den hos vilken handlingen påträffats, om den inte tas i beslag.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 25, 27, 28 a och 28 b §§ lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap. 25 §¹

En ansökan om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation eller hemlig övervakning av elektronisk kommunikation av någon som befinner sig i Sverige handläggs av åklagare. Av ansökan ska det framgå under vilken tid åtgärden önskas och sådana uppgifter som behövs för att åtgärden ska kunna genomföras. Åklagaren ska genast pröva om det finns förutsättningar för åtgärden och i sådant fall ansöka om rättens tillstånd till åtgärden eller, när *så* får ske enligt 27 kap. 21 a § rättegångsbalken, själv besluta om åtgärden.

Upptagningar och uppteckningar behöver inte granskas enligt 27 kap. 24 § rättegångsbalken. Om åklagaren har fattat beslut enligt första stycket, ska återredovisning enligt 2 kap. 17 § ske först sedan rätten fattat beslut om hemlig övervakning av elektronisk kommunikation. Upptagningar och uppteckningar får bevaras efter det att ärendet om rättslig hjälp har avslutats och återredovisning skett enligt 2 kap. 17 § endast om detta är tillåtet enligt 27 kap. 24 § rättegångsbalken.

I fråga om underrättelse till en enskild enligt 27 kap. 31–33 §§

En ansökan om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation eller hemlig övervakning av elektronisk kommunikation av någon som befinner sig i Sverige handläggs av åklagare. Av ansökan ska det framgå under vilken tid åtgärden önskas och sådana uppgifter som behövs för att åtgärden ska kunna genomföras. Åklagaren ska genast pröva om det finns förutsättningar för åtgärden och i sådant fall ansöka om rättens tillstånd till åtgärden eller, när *det* får ske enligt 27 kap. 21 a § rättegångsbalken, själv besluta om åtgärden

Upptagningar och uppteckningar behöver inte granskas enligt 27 kap. 24 § rättegångsbalken. Om åklagaren har fattat beslut enligt första stycket, ska återredovisning enligt 2 kap. 17 § ske först sedan rätten fattat beslut om *hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation eller* hemlig övervakning av elektronisk kommunikation. Upptagningar och uppteckningar får bevaras efter det att ärendet om rättslig hjälp har avslutats och återredovisning skett enligt 2 kap. 17 § endast om detta är tillåtet enligt 27 kap. 24 § rättegångsbalken.

I fråga om underrättelse till en enskild enligt 27 kap. 31–33 §§

¹ Senaste lydelse: 2012:284.

rättegångsbalken ska bestämmelserna i 27 kap. 31 § *andra* stycket och 33 § andra och tredje styckena samma balk inte tillämpas. Underrättelse ska lämnas så snart det kan ske efter det att åtgärden enligt första stycket har avslutats. Underrättelsen ska, utöver vad som följer av 27 kap. 33 § första stycket rättegångsbalken, skjutas upp om sekretess gäller enligt 18 kap. 17 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Om det på grund av sekretess inte har kunnat lämnas någon underrättelse inom ett år från det att åtgärden avslutades, *får* underrättelsen *underlåtas*. Underrättelse ska inte lämnas om utredningen gäller brott som motsvarar brott som anges i 27 kap. 33 § tredje stycket rättegångsbalken.

rättegångsbalken ska bestämmelserna i 27 kap. 31 § *fyjärde* stycket och 33 § andra och tredje styckena samma balk inte tillämpas. Underrättelse ska lämnas så snart det kan ske efter det att åtgärden enligt första stycket har avslutats. Underrättelsen ska, utöver vad som följer av 27 kap. 33 § första stycket rättegångsbalken, skjutas upp om sekretess gäller enligt 18 kap. 17 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Om det på grund av sekretess inte har kunnat lämnas någon underrättelse inom ett år från det att åtgärden avslutades, *behöver* underrättelsen *inte lämnas*. Underrättelse ska inte lämnas om utredningen gäller brott som motsvarar brott som anges i 27 kap. 33 § tredje stycket rättegångsbalken.

27 §²

En ansökan om hemlig kameraövervakning av någon som befinner sig i Sverige handläggs av åklagare. Åklagaren ska genast pröva om det finns förutsättningar för åtgärden och i sådant fall ansöka om rättens tillstånd.

En ansökan om hemlig kameraövervakning av någon som befinner sig i Sverige handläggs av åklagare. Åklagaren ska genast pröva om det finns förutsättningar för åtgärden och i sådant fall ansöka om rättens tillstånd *eller, när det får ske enligt 27 kap. 21 a § rättegångsbalken, själv besluta om åtgärden.*

Upptagningar behöver inte granskas enligt 27 kap. 24 § rättegångsbalken.

Upptagningar får bevaras efter det att ärendet om rättslig hjälp har avslutats och återredovisning har skett enligt 2 kap. 17 § endast om detta är tillåtet enligt 27 kap. 24 § rättegångsbalken.

Om åklagaren har fattat beslut enligt första stycket, ska återredovisning enligt 2 kap. 17 § ske först sedan rätten fattat beslut om hemlig kameraövervakning. Upptagningar får bevaras efter det att ärendet om rättslig hjälp har avslutats och återredovisning har skett enligt 2 kap. 17 § endast om detta är tillåtet enligt 27 kap. 24 § rättegångsbalken.

² Senaste lydelse 2008:858.

I fråga om underrättelse till enskild enligt 27 kap. 31–33 §§ rättegångsbalken ska bestämmelserna i 4 kap. 25 § tredje stycket denna lag tillämpas.

I fråga om underrättelse till *en* enskild enligt 27 kap. 31–33 §§ rättegångsbalken ska bestämmelserna i 4 kap. 25 § tredje stycket denna lag tillämpas.

28 a §³

En ansökan om hemlig rumsavlyssning av någon som befinner sig i Sverige handläggs av åklagare. Åklagaren ska genast pröva om det finns förutsättningar för åtgärden och i sådant fall ansöka om rättsens tillstånd.

Upptagningar och uppteckningar behöver inte granskas enligt 13 § första stycket lagen (2007:978) om hemlig rumsavlyssning.

Upptagningar och uppteckningar behöver inte granskas enligt 27 kap. 24 § rättegångsbalken.

Upptagningar och uppteckningar får bevaras efter det att ärendet om rättslig hjälp har avslutats och återredovisning skett enligt 2 kap. 17 § endast om detta är tillåtet enligt 13 § lagen om hemlig rumsavlyssning.

Upptagningar och uppteckningar får bevaras efter det att ärendet om rättslig hjälp har avslutats och återredovisning skett enligt 2 kap. 17 § endast om detta är tillåtet enligt 27 kap. 24 § rättegångsbalken.

I fråga om underrättelse till enskild enligt 15 § lagen om hemlig rumsavlyssning ska bestämmelserna i 4 kap. 25 § tredje stycket denna lag tillämpas.

I fråga om underrättelse till *en* enskild enligt 27 kap. 31–33 §§ rättegångsbalken ska bestämmelserna i 4 kap. 25 § tredje stycket denna lag tillämpas.

28 b §⁴

Om hemlig rumsavlyssning ska äga rum av någon som befinner sig i en annan stat och den andra staten kräver att ansökan först ska prövas av domstol i Sverige, får rätten på begäran av svensk åklagare besluta att tillåta rumsavlyssningen.

Underrättelse enligt 15 § lagen (2007:978) om hemlig rumsavlyssning ska inte lämnas.

Underrättelse enligt 27 kap. 31 § rättegångsbalken ska inte lämnas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

³ Senaste lydelse 2007:982.

⁴ Senaste lydelse 2007:982.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott som gäller till utgången av år 2014¹

dels att lagen ska fortsätta att gälla utan begränsning till viss tid,
dels att 1, 2, 3, 6, 8, 10, 12, 13, 14, 16 och 17 §§ ska ha följande lydelse,
dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 6 a §, av följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2013/14:51

Föreslagen lydelse

1 §

Tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation enligt 27 kap. 18 § första stycket rättegångsbalken, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation enligt 27 kap. 19 § första stycket rättegångsbalken eller hemlig kameraövervakning enligt 27 kap. 20 a § första stycket rättegångsbalken får meddelas, om det med hänsyn till omständigheterna finns *särskild anledning att anta* att en person kommer att utöva brottslig verksamhet som innefattar

Tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation enligt 27 kap. 18 § första stycket rättegångsbalken, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation enligt 27 kap. 19 § första *och andra styckena* rättegångsbalken eller hemlig kameraövervakning enligt 27 kap. 20 a § första stycket rättegångsbalken får meddelas om det med hänsyn till omständigheterna finns *en påtaglig risk för* att en person kommer att utöva brottslig verksamhet som innefattar

1. sabotage eller grovt sabotage enligt 13 kap. 4 eller 5 § brottsbalken,
2. mordbrand, grov mordbrand, allmänfarlig ödeläggelse, kapning, sjö- eller luftfartssabotage eller flygplatssabotage enligt 13 kap. 1, 2, 3, 5 a eller 5 b § brottsbalken, om brottet innefattar sabotage enligt 4 § samma kapitel,
3. uppror, väpnat hot mot laglig ordning eller brott mot medborgerlig frihet enligt 18 kap. 1, 3 eller 5 § brottsbalken,
4. högförräderi, krigsanstiftan, spioneri, grovt spioneri, grov obehörig befattning med hemlig uppgift eller grov olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige, mot främmande makt eller mot person enligt 19 kap. 1, 2, 5, 6 eller 8 § eller 10 § andra stycket, 10 a § andra stycket eller 10 b § andra stycket brottsbalken,

5. företagsspioneri enligt 3 § lagen (1990:409) om skydd för företagshemligheter, om det finns

¹ Lagens giltighetstid senast förlängd 2013:933.

anledning att anta att den brottsliga verksamheten kommer att utövas på uppdrag av eller understödjas av en främmande makt eller av någon som kommer att agera för en främmande makts räkning.

5. terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, grovt brott enligt 3 § andra stycket lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall eller grovt brott enligt 6 § lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet, eller

6. mord, dråp, grov misshandel, människoröv eller olaga frihetsberövande enligt 3 kap. 1, 2 eller 6 § eller 4 kap. 1 § eller 2 § första stycket brottsbalken i avsikt att påverka offentliga organ eller den som yrkesmässigt bedriver nyhetsförmedling eller annan journalistik att vidta eller avstå från att vidta en åtgärd eller att hämnas en åtgärd.

6. terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, grovt brott enligt 3 § andra stycket lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall eller grovt brott enligt 6 § lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet, eller

7. mord, dråp, grov misshandel, människoröv eller olaga frihetsberövande enligt 3 kap. 1, 2 eller 6 § eller 4 kap. 1 § eller 2 § första stycket brottsbalken i avsikt att påverka offentliga organ eller den som yrkesmässigt bedriver nyhetsförmedling eller annan journalistik att vidta eller avstå från att vidta en åtgärd eller att hämnas en åtgärd.

Tillstånd enligt första stycket får också meddelas om det finns en påtaglig risk för att det inom en organisation eller grupp kommer att utövas brottslig verksamhet som avses i första stycket och det kan befaras att en person som tillhör eller verkar för organisationen eller gruppen medvetet kommer att främja denna verksamhet.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §²

Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation och hemlig övervakning av elektronisk kommunikation enligt 1 § får endast avse

1. ett telefonnummer eller annan 1. ett telefonnummer eller annan

² Senaste lydelse 2012:286.

adress eller en viss elektronisk kommunikationsutrustning som under den tid tillståndet avser innehas eller har innehaft av den som avses i 1 § eller annars kan antas ha använts eller komma att användas av honom eller henne, eller.

2. ett telefonnummer eller annan adress eller en viss elektronisk kommunikationsutrustning som det finns synnerlig anledning att anta att den som avses i 1 § under den tid tillståndet avser har kontaktat eller kommer att kontakta.

Avlyssning eller övervakning får inte avse meddelanden som endast överförs eller har överförts i ett elektroniskt kommunikationsnät som med hänsyn till sin begränsade omfattning och omständigheterna i övrigt får anses vara av mindre betydelse från allmän kommunikations-synpunkt.

adress eller en viss elektronisk kommunikationsutrustning som under den tid tillståndet avser innehas eller har innehaft av den *person* som avses i 1 § eller annars kan antas ha använts eller komma att användas av honom eller henne, eller

2. ett telefonnummer eller annan adress eller en viss elektronisk kommunikationsutrustning som det finns synnerlig anledning att anta att den *person* som avses i 1 § under den tid tillståndet avser har kontaktat eller kommer att kontakta.

3 §

Hemlig kameraövervakning enligt 1 § får endast avse

1. en plats där *någon* person som avses i 1 § kan antas komma att uppehålla sig, eller

2. en plats där den brottsliga verksamheten som avses i 1 § kan antas komma att utövas eller en nära omgivning till denna plats.

1. en plats där *den* person som avses i 1 § kan antas komma att uppehålla sig, eller

6 §

Frågan om tillstånd till tvångs-medel enligt 1–5 §§ prövas av rätten i den ort där ledningen för den polismyndighet som hand-lägger ärendet finns. Frågan tas upp på ansökan av åklagaren.

Vid tillståndsprövningen ska vad som föreskrivs om offentliga ombud i 27 kap. 26–30 §§ rättegångsbalken tillämpas.

Frågan om tillstånd till tvångs-medel enligt 1–5 §§ prövas av *Stockholms tingsrätt*. Frågan tas upp på ansökan av åklagaren.

6 a §

Om det kan befaras att inhämtande av rättens tillstånd enligt 6 § skulle medföra en fördröjning av väsentlig betydelse för möjligheterna att förhindra den brottsliga verksamheten, får tillstånd till åtgärden ges av åklagaren i avvaktan på rättens beslut.

Om åklagaren har lämnat

tillstånd enligt första stycket, ska han eller hon utan dröjsmål skriftligt anmäla beslutet hos rätten. I anmälan ska skälen för åtgärden anges. Rätten ska skyndsamt pröva ärendet. Om rätten finner att det inte finns skäl för åtgärden, ska den upphäva beslutet.

Om åklagarens beslut har verkställts innan rätten gjort en prövning som avses i andra stycket, ska rätten pröva om det funnits skäl för åtgärden. Om rätten finner att det saknats sådana skäl, får de inhämtade uppgifterna inte användas i en brottsutredning till nackdel för den som har omfattats av avlyssningen eller övervakningen, eller för någon annan som uppgifterna avser.

8 §³

I ett beslut om tillstånd till tvångsmedel ska det anges

1. vilket eller vilka tvångsmedel som får användas, 2. vilken eller vilka av punkterna i 1 § 1–6 som ligger till grund för tillståndet, och 3. under vilken tid tillståndet gäller.	2. vilken eller vilka av punkterna i 1 § första stycket 1–7 som ligger till grund för tillståndet, och

I ett beslut om tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation eller hemlig övervakning av elektronisk kommunikation ska det, förutom de uppgifter som framgår av första stycket, anges

1. vilket telefonnummer eller annan adress eller vilken elektronisk kommunikationsutrustning tillståndet avser, och
2. om åtgärden får verkställas utanför allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationsnät.

I ett beslut om tillstånd till hemlig kameraövervakning ska, förutom de uppgifter som framgår av första stycket, den plats anges som tillståndet avser.

I ett beslut om tillstånd till tvångsmedel ska det, när det finns skäl till detta, också i övrigt anges villkor för att tillgodose intresset av att enskildas personliga integritet inte kränks i onödan.

³ Senaste lydelse 2012:286.

10 §

Om det inte längre finns skäl för ett tillstånd till tvångsmedelsanvändning enligt denna lag, ska åklagaren eller rätten omedelbart häva beslutet om tillstånd. *Polisen* ska omedelbart underrätta åklagaren om omständigheter som har betydelse för om beslutet ska hävas.

Om det inte längre finns skäl för ett tillstånd till tvångsmedelsanvändning enligt denna lag, ska åklagaren eller rätten omedelbart häva beslutet om tillstånd. *Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen* ska omedelbart underrätta åklagaren om omständigheter som har betydelse för om beslutet ska hävas.

12 §

Om det vid tvångsmedelsanvändning enligt denna lag har kommit fram uppgifter om annan förestående brottslig verksamhet än den som omfattas av tillstånd enligt 1 §, får uppgifterna användas för att förhindra brott.

Om det har kommit fram uppgifter om brott, får uppgifterna användas för att utreda brottet endast om det är fråga om brott som anges i 1 § eller försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott, om en sådan gärning är belagd med straff.

Om det har kommit fram uppgifter om brott, får uppgifterna användas för att utreda brottet endast om det är fråga om

1. brott som anges i 1 § eller försök, förberedelse eller stämpling till ett sådant brott, om en sådan gärning är belagd med straff, eller

2. annat brott, om det är föreskrivet fängelse i tre år eller däröver för brottet.

13 §⁴

En upptagning eller uppteckning som har gjorts vid hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation eller hemlig övervakning av elektronisk kommunikation ska granskas snarast möjligt. *Detsamma gäller en upptagning som har gjorts vid hemlig kameraövervakning.* Granskningen får utföras endast av rätten, en åklagare, *Rikspolisstyrelsen*, Säkerhetspolisen eller *en polismyndighet*. Efter anvisning av rätten, en åklagare eller någon av de nämnda myndigheterna får granskningen utföras även av en sakkunnig eller

En upptagning eller uppteckning som har gjorts vid hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation eller *hemlig kameraövervakning* ska granskas snarast möjligt. Granskningen får utföras endast av rätten, en åklagare, Säkerhetspolisen eller *Polismyndigheten*. Efter anvisning av rätten, en åklagare eller någon av de nämnda myndigheterna får granskningen utföras även av en sakkunnig eller någon annan som har anlitats i ärendet.

⁴ Senaste lydelse 2012:286.

någon annan som har anlitats i ärendet.

Upptagningar och uppteckningar ska, i de delar de är av betydelse för att förhindra förestående brott, bevaras så länge det behövs för att förhindra brott. I de delar upptagningarna och uppteckningarna innehåller sådana uppgifter om brott som enligt 12 § får användas för att utreda brott ska de bevaras till dess att förundersökningen har lagts ned eller avslutats eller, om åtal har väckts, målet har avgjorts slutligt. De ska därefter förstöras.

Trots vad som sägs i andra stycket får brottsutredande myndigheter behandla uppgifter från upptagningar och uppteckningar som rör förestående brott eller uppgifter om brott som enligt 12 § får användas för att utreda brott i enlighet med vad som är särskilt föreskrivet i lag.

Trots andra stycket får brottsutredande myndigheter behandla uppgifter från upptagningar och uppteckningar i enlighet med vad som är särskilt föreskrivet i lag om uppgifterna rör förestående brott eller brott som avses i 12 § andra stycket.

14 §

En försändelse som omfattas av tillstånd enligt 4 § får undersökas, öppnas eller granskas av rätten, en åklagare, *Rikspolisstyrelsen*, *Säkerhetspolisen* eller *en polismyndighet*. Efter anvisning av rätten, en åklagare eller någon av de nämnda myndigheterna får granskningen utföras även av en sakkunnig eller någon annan som har anlitats i ärendet. Försändelsen ska undersökas snarast möjligt. När undersökningen har slutförts, ska en försändelse som finns hos ett beforderingsföretag sändas till den till vilken försändelsen är ställd, om försändelsen inte tas i beslag.

En försändelse som omfattas av tillstånd enligt 4 § får undersökas, öppnas eller granskas av rätten, en åklagare, *Säkerhetspolisen* eller *Polismyndigheten*. Efter anvisning av rätten, en åklagare eller någon av de nämnda myndigheterna får granskningen utföras även av en sakkunnig eller någon annan som har anlitats i ärendet. Försändelsen ska undersökas snarast möjligt. När undersökningen har slutförts, ska en försändelse som finns hos ett beforderingsföretag sändas till den som försändelsen är ställd till, om försändelsen inte tas i beslag.

16 §⁵

Den som har varit utsatt för en åtgärd enligt 1 § 6 ska underrättas om åtgärden. Om åtgärden har avsett ett telefonnummer eller annan adress, en viss elektronisk kommunikationsutrustning eller en plats som innehas av någon annan, ska även *denne* underrättas. Vid hemlig kameraövervakning

Den som har varit utsatt för en åtgärd enligt 1 § första stycket 7 ska underrättas om åtgärden. Om åtgärden har avsett ett telefonnummer eller annan adress, en viss elektronisk kommunikationsutrustning eller en plats som innehas av någon annan, ska även *han eller hon* underrättas.

⁵ Senaste lydelse 2012:286.

behöver dock innehavaren av en *sådan plats till vilken* allmänheten har tillträde inte underrättas.

Underrättelsen ska lämnas så snart det kan ske efter det att det ärende *i vilket* åtgärden vidtogs avslutades.

En underrättelse behöver inte lämnas till den som redan har fått del av eller tillgång till uppgifterna. En underrättelse behöver inte heller lämnas om den med hänsyn till omständigheterna uppenbart är utan betydelse.

Vid hemlig kameraövervakning behöver dock innehavaren av en *plats som* allmänheten har tillträde *till* inte underrättas.

Underrättelsen ska lämnas så snart det kan ske efter det att det ärende *som* åtgärden vidtogs *i* avslutades.

17 §⁶

En underrättelse enligt 16 § ska innehålla *uppgift* om vilket tvångsmedel som har använts och *uppgift* om tiden för åtgärden. Vid hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation och hemlig övervakning av elektronisk kommunikation ska underrättelsen även innehålla uppgift om vilket telefonnummer eller annan adress eller vilken elektronisk kommunikationsutrustning som åtgärden har avsett. Vid hemlig kameraövervakning ska underrättelsen även innehålla uppgift om *platsen för åtgärden*. Den som har varit utsatt för en åtgärd enligt 1 § 6 ska få uppgift om vilken misstanke som har legat till grund för åtgärden. Den som inte är eller har varit misstänkt ska få uppgift om detta.

En underrättelse enligt 16 § ska innehålla *uppgifter* om vilket tvångsmedel som har använts och om tiden för åtgärden. Vid hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation och hemlig övervakning av elektronisk kommunikation ska underrättelsen även innehålla uppgift om vilket telefonnummer eller annan adress eller vilken elektronisk kommunikationsutrustning som åtgärden har avsett. Vid hemlig kameraövervakning ska underrättelsen även innehålla *en* uppgift om *vilken plats som har övervakats*. Den som har varit utsatt för en åtgärd enligt 1 § *första stycket* 7 ska få uppgift om vilken misstanke som har legat till grund för åtgärden. Den som inte är eller har varit misstänkt ska få uppgift om detta.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

2. Äldre föreskrifter gäller i fråga om användning och behandling av uppgifter som vid tvångsmedelsanvändning enligt denna lag har kommit fram om något annat brott eller någon annan brottslig verksamhet än som omfattats av tillstånd enligt lagen, om uppgifterna har samlats in före den 1 januari 2015.

⁶ Senaste lydelse 2012:286.

**6 Förslag till lag om ändring i lagen (2012:279)
om ändring i lagen (2012:278) om inhämtning
av uppgifter om elektronisk kommunikation i
de brottsbekämpande myndigheternas
underrättelseverksamhet**

Härigenom föreskrivs att 3 §¹ lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet ska upphöra att gälla vid utgången av 2016.

¹ Paragrafens giltighetstid senast förlängd 2013:935.

7 Förslag till lag om ändring i kameraövervakningslagen (2013:460)

Härigenom föreskrivs att 4 § kameraövervakningslagen (2013:460) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Lagen gäller inte vid hemlig kameraövervakning enligt 27 kap. rättegångsbalken, lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott eller lagen (2008:854) om åtgärder för att utreda vissa samhällsfarliga brott.

4 §

Lagen gäller inte vid hemlig kameraövervakning enligt 27 kap. rättegångsbalken eller lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

BILAGA 3

Konstitutionsutskottets yttrande 2014/15:KU2y

Hemliga tvångsmedel mot allvarliga brott

Till justitieutskottet

Sammanfattning

Justitieutskottet beslutade den 14 oktober 2014 att ge konstitutionsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2013/14:237 Hemliga tvångsmedel mot allvarliga brott och över följdmotioner, i de delar som rör konstitutionsutskottets beredningsområde.

I detta yttrande behandlar konstitutionsutskottet frågor om förslagens grundlagsenlighet och skyddet för den personliga integriteten.

I ärendet finns en avvikande mening (V).

Utskottets överväganden

Propositionen

I propositionen behandlar regeringen frågor som främst rör de hemliga tvångsmedlen hemlig övervakning respektive hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning. Regeringen föreslår bl.a. att de hittills tidsbegränsade särskilda lagarna om hemliga tvångsmedel görs permanenta. Förslagen innebär också vissa ändringar i användningsområdet för några av de hemliga tvångsmedlen.

I propositionen konstateras att de hemliga tvångsmedlen medför inskränkningar i rättigheter som skyddas av regeringsformen och Europakonventionen. Den typ och mängd av information som ett visst tvångsmedel kan ge beror enligt regeringen till viss del på tvångsmedlets karaktär. Detta får i sin tur betydelse för vilket integritetsintrång de olika tvångsmedlen kan medföra. Regeringen anför att den översyn av genomförda tvångsmedelsåtgärder som har genomförts har visat att tvångsmedel enligt de aktuella lagarna har använts i ett mycket begränsat antal fall och att besluten har riktats mot ett begränsat antal personer. Beträffande de enskilda fall där de aktuella tvångsmedlen har tillämpats har personlig information samlats in i inte obetydlig omfattning. Regeringen anser att detta har medfört integritetsintrång som inte har varit ringa.

Reglerna om tvångsmedel motiveras enligt regeringen av intresset av att förebygga, förhindra, utreda och lagföra brott, vilket är godtagbara ändamål för sådana inskränkningar. Det finns enligt regeringen angelägna samhälleliga behov av tvångsmedlen, och de ingrepp i den personliga integriteten som tvångsmedlen medför är såväl nödvändiga som proportionerliga i förhållande till de ändamål som regleringen bygger på.

Enligt regeringens mening är innehållet i de svenska tvångsmedelsreglerna vidare förenligt med Europakonventionens krav på tillgänglighet och förutsebarhet. De lagar som reglerar användningen innehåller uttryckliga bestämmelser om de hemliga tvångsmedlens innebörd, användningens omfattning och varaktighet samt under vilka förutsättningar de får användas. Det finns dessutom bestämmelser om vilka organ som är behöriga att ansöka om, ge tillstånd till och verkställa en tvångsmedelsåtgärd. Den som har avlyssnats eller övervakats ska som huvudregel också underrättas om åtgärden i efterhand, när detta kan ske utan skada.

För att stärka rättssäkerheten och integritetsskyddet föreslår regeringen också att förbudet mot att avlyssna vissa samtal utvidgas, att de brottsbekämpande myndigheternas användning av hemlig rumsavlyssning och preventiva tvångsmedel som huvudregel ska omfattas av regeringens årliga skrivelse till riksdagen om användningen av hemliga tvångsmedel och att domstolar inte längre ska kunna fatta beslut om hemliga tvångsmedel utan att ett offentligt ombud har medverkat.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2015.

Motionerna

I följdmotion 2013/14:Ju32 yrkar Maria Ferm m.fl. (MP), såvitt är aktuellt för detta yttrande, att riksdagen avslår regeringens förslag till lagstiftning (yrkande 1). Motionärerna anser att de åtgärder som föreslås för att förbättra integritetsskyddet är välkomna. Samtidigt utökas emellertid möjligheterna till avlyssning. Regeringen har enligt motionärerna inte tillräckligt väl kunnat motivera införandet av de hemliga tvångsmedlen och än mindre kunnat motivera deras utökade användning sett ur ett integritetsskyddsperspektiv. Även om det finns behov av de hemliga tvångsmedlen kompenserar enligt motionärerna inte deras integritetskränkande bieffekter tillräckligt väl de brister som påpekats. Behoven av de hemliga tvångsmedlen uppväger inte heller de integritetsskyddsbrister som uppstår genom propositionens föreslagna utökade användning av överskottsinformation. Motionärerna anser därför att propositionen bör avslås utom i de delar den innebär ett förbättrat integritetsskydd.

Vidare yrkas i motionen att det inrättas dels en kriskommission för integritetsskyddet som kan ta ett helhetsgrepp på hur integritetsskyddet kan förbättras (yrkande 4), dels en integritetsskyddsmyndighet som, i stället för de olika myndigheter som i dag hanterar integritetsskyddsfrågor, kan ha ett systemtänkande och en helhetssyn när det gäller skyddet för den personliga integriteten så att regelverket blir enhetligt och mer lättöverskådligt (yrkande 5).

Även i motion 2013/14:Ju31 av Lena Olsson m.fl. (V) yrkas ett tillkännagivande om att en integritetsskyddsmyndighet bör inrättas (yrkande 2). Det behövs enligt motionärerna åtgärder för att stärka integritetsskyddet vid de brottsutredande myndigheternas användning av hemliga tvångsmedel. Den parlamentariskt sammansatta kommitté som för närvarande utreder frågor om integritetsskyddet är enligt motionärerna vällovlig men inte tillräcklig.

Motionärerna ifrågasätter vidare huruvida regeringen i propositionen i tillräcklig grad har argumenterat för att behovet av de hemliga tvångsmedlen, liksom tvångsmedlens effektivitet, uppväger de intrång i den personliga integriteten som de innebär. Detta gäller särskilt tvångsmedlet hemlig rumsavlyssning. Motionärerna yrkar därför tillkännagivanden dels om att de tidsbegränsade lagarna inte görs permanenta förrän deras effektivitet visats (yrkande 1), dels om att hemlig rumsavlyssning ska förbjudas (yrkande 4).

Regeringsformen, Europakonventionen och EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna

Var och en är sedan en grundlagsändring 2011 gentemot det allmänna skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga

förhållanden (2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen). Denna rätt får begränsas genom lag. Begränsningar får dock endast göras för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. En begränsning får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av folkstyrelsens grundvalar. En begränsning får inte göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning (2 kap. 20 och 21 §§ regeringsformen).

Enligt artikel 8 i den Europeiska konventionen den 4 november 1950 angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen), som gäller som svensk lag, har var och en rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. Av 2 kap. 19 § regeringsformen följer att en lag eller annan föreskrift inte får meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av konventionen.

En bestämmelse om respekt för privat- och familjelivet finns även i artikel 7 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Av artikel 8 i stadgan följer vidare bl.a. att var och en har rätt till skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne.

Även skyddet för privatlivet enligt Europakonventionen och EU:s stadga får begränsas för vissa närmare angivna ändamål men bara i den utsträckning inskränkningarna är nödvändiga i ett demokratiskt samhälle.

Tidigare och pågående utredningar

Integritetsskyddskommittén lämnade i sitt slutbetänkande Skyddet för den personliga integriteten – Bedömningar och förslag (SOU 2008:3) bl.a. förslag till lagstiftning som i dag motsvaras av bestämmelsen i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen och det nya brotten kränkande fotografering i 4 kap. 6 a § brottsbalken. Kommittén ansåg vidare att det kunde finnas skäl att i en framtid överväga inrättandet av ett särskilt integritetsskyddsråd med ett brett uppdrag att vaka över integritetsskyddet i dess helhet (bet. s. 333 f.).

Regeringen beslutade våren 2014 om direktiv till en parlamentariskt sammansatt kommitté (Ju 2014:09, dir. 2014:65) med uppdrag att utifrån ett individperspektiv kartlägga och analysera sådana faktiska och potentiella risker för intrång i den personliga integriteten som kan uppkomma i samband med användning av informationsteknik i såväl privat som offentlig verksamhet samt att inom ramen för detta arbete följa upp effekterna i lagstiftningsarbetet av det förstärkta grundlagsskyddet för den personliga integriteten som infördes 2011. Kommittén ska vidare följa upp Integritetsskyddskommitténs förslag om inrättandet av ett integritetsskyddsråd och särskilt överväga om de uppgifter som ett sådant råd i så fall bör ges lämpligen kan fullgöras av en befintlig myndighet. Kommittén ska redovisa sitt uppdrag senast den 1 december 2016.

Härutöver har en särskild utredare fått i uppdrag att se över det straffrättsliga skyddet för den personliga integriteten (Ju 2014:10, dir. 2014:74). Detta uppdrag ska redovisas senast den 31 januari 2016.

Regeringen anför i budgetpropositionen för 2015 att den avser att vidta åtgärder för att stärka skyddet för enskildas integritet, såväl i Sverige som i EU. En sådan åtgärd blir att se hur skyddet kan öka vid användandet av hemliga tvångsmedel inom rättsväsendet och hur integritetsskyddet kan förbättras inom ramen för lagen om elektronisk kommunikation. Vidare ska en uppföljning genomföras för att bedöma effekterna för integritetsskyddet av de hemliga tvångsmedel som nu föreslås permanentas. En annan åtgärd blir enligt budgetpropositionen att utreda hur ett i högre grad samlat integritetsskydd kan fungera inom en och samma myndighetsstruktur (prop. 2014/15:1 utg.omr. 4 s. 23).

Tidigare behandling i konstitutionsutskottet

Motioner om inrättandet av en integritetsskyddsmyndighet eller en integritetsskyddskommission har behandlats tidigare av utskottet, senast våren 2014 (bet. 2013/14:KU25 s. 9). Utskottet konstaterade att den då aviserade parlamentariska kommittén skulle få i uppdrag att se över frågor om både integritetsskyddets utformning och var ansvaret för kontroll och uppföljning bör ligga. Utskottet ansåg att detta arbete inte borde föregripas och avstyrkte därför motionerna. Motionsyrkanden om inrättandet av en integritetsskyddsmyndighet har även behandlats i samband med utskottets behandling av de senaste årens budgetpropositioner (se exempelvis bet. 2012/13:KU1 s. 51 och 2013/14:KU1 s. 54). Motionerna avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Regeringsformens skydd mot betydande intrång i den personliga integriteten som innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden får begränsas genom lag. Utöver kraven på att en begränsning bara får göras för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle och aldrig får utgöra ett hot mot den fria åsiktsbildningen förutsätter regeringsformen att en begränsning aldrig får gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den. En avvägning måste med andra ord alltid göras mellan intrånget i den enskildas integritet och det intresse som den föreslagna lagstiftningen har till syfte att värna. Liknande krav ställs i Europakonventionen och EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna.

De hemliga tvångsmedlen och de nu föreslagna lagändringarna motiveras av intresset av att förebygga, förhindra, utreda och lagföra brott. Konstitutionsutskottet delar regeringens bedömning att detta är godtagbara ändamål för inskränkningar i den enskildas personliga integritet. Propositionen innehåller en genomgång av nyttan och behovet av tvångsmedlen enligt gällande lagstiftning och en bedömning av vilket integritetsintrång användningen av tvångsmedel, bl.a. hemlig rumsavlyssning, har inneburit. Konstitutionsutskottet anser att regeringen tydligt redogör för och motiverar

varför de ingrepp i den personliga integriteten som lagförslagen medför är såväl nödvändiga som väl avvägda i förhållande till de fördelar och vinster som kan uppnås med åtgärderna. Vidare noterar utskottet de kontrollmekanismer som ställts upp för att säkerställa att reglerna inte missbrukas.

Sammantaget finner konstitutionsutskottet att det inte finns några konstitutionella hinder mot att bifalla propositionen.

När det gäller yrkandena om inrättandet av nya myndigheter och kommissioner till skydd för den personliga integriteten konstaterar konstitutionsutskottet att just sådana frågor är föremål för pågående utredningsarbete. Detta arbete bör inte föregripas, varför konstitutionsutskottet föreslår att justitieutskottet avstyrker motionerna i dessa delar.

Stockholm den 4 november 2014

På konstitutionsutskottets vägnar

Andreas Norlén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Andreas Norlén (M), Björn von Sydow (S), Veronica Lindholm (S), Jonas Åkerlund (SD), Maria Abrahamsson (M), Jonas Gunnarsson (S), Per-Ingvar Johnsson (C), Agneta Börjesson (MP), Patrick Reslow (M), Emanuel Öz (S), Mia Sydow Mölleby (V), Tuve Skånberg (KD), Emilia Töyrä (S), Berit Högman (S), Lisbeth Sundén Andersson (M) och Jonas Millard (SD).

Avvikande mening

Hemliga tvångsmedel mot allvarliga brott (V)

Mia Sydow Mölleby (V) anför:

Användningen av hemliga tvångsmedel innebär ett mycket stort intrång i den personliga integriteten. Detta gäller särskilt hemlig rumsavlyssning, som ur integritetssynpunkt är det mest ingripande tvångsmedlet och som dessutom i högre grad än andra tvångsmedel riskerar både att drabba även andra än den misstänkte och att ge överskottsinformation.

Även om det i brottsbekämpande verksamhet kan finnas behov av hemliga tvångsmedel menar jag att regeringen i propositionen inte har visat att de nu föreslagna lagarna är proportionerliga i förhållande till de intrång i den personliga integriteten som de innebär. Av propositionen framgår således enligt min mening inte om förslagen i dessa delar är förenliga med regeringsformens krav på att en begränsning av integritetsskyddet inte får gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som föranlett dem. Mot denna bakgrund bör regeringen återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att de tidsbegränsade lagarna inte görs permanenta förrän man har sett hur effektiva de är.

Jag konstaterar vidare att dagens uppdelning av tillsynsansvaret på integritetsskyddsområdet är olycklig. Det behövs ett helhetsgrepp om integritetsskyddet. Den pågående integritetsutredningens direktiv inrymmer inte alla de frågor som behöver utredas, och ytterligare utredningsuppdrag behövs därför. Justitieutskottet bör föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen detta till känna.